Waba Maa

Toimetus: Wana Posti uul. Nr. 5. Telefoni nr. 309. Awatud kella 8—1 lõunal. Toimetaja kõnetunnid 10—12 l.

Talitus: Pikk uul. nr. 14. Pühawaimu kiriku juures. Awatud kella 8—5 peale lõunat.

Kirjade adres: „Waba Maa", Tallinnas, Postkast Nr. 72.

Üksik nummer 30 penni

Tellimise hind:
1 kuu peale postiga 5 mr., postita 4 m. 50 p.
3 kuu peale „ 15 „ „ 13 „ 50 „

Kuulutuste hinnad:
Nonpareille rea ruum kuulutuste küljel 50 p., lehe eesotsas ja tekstis 1 mark.
Kuulutused tulewad päew enne soowitawat ilmumist lehe kontoris ära anda.

Tarwitamata jäänud lühemad käsikirjad häwitatakse ära, suuremad saadetakse tagasi, kui selleks margid juurde on lisatud. Käsikirjad, mis alaliste kirjasaatjate poolt ei tule, jääwad hinna alla arwamata, kui neile tasunõudmist peale ei ole kirjutatud. Saadetawatel kirjatöödel peab saatja täielik nimi ja adres all olema.

Nr. 25 **Reedel, 31. jaanuaril 1919. a.** **Ilmub 6 korda nädalas.** **II. aastakäik**

Täna lehes:

Jamburi sihil kaks küla waenlase kätte langenud.

Petseri ümbruses meie eelwäed Walga-Pihkwa raudteeliini ära lõikanud.

Wõru sihil Kanepi, Kurmi, Warbuse ja Kiuma mõisad meie käes.

Walga sihil ühelt poolt meie soomusrongid kuni Paju mõisani tunginud, teiselt poolt meie wäed Roobe mõisa, Walgjärwe talu ning Pikksaare raudteejaama oma alla wõtnud.

Eesti Wabaduse Rist — aumärgiks wapratele isamaakaitsjatele.

Wäerinnal wõitlewatele kooliõpilastele maksuta hariduseandmine kuni ülikooli lõpetamiseni.

Trotski käsk Narwat tagasi wõtta.
Enamluse seisukord Peeterburis.

Inglismaa jätab Reinimaadele ühe miljoni sõjawägesid.

Saksa asumaad rahwuswahelisteks.

Saksa asutaw kogu astub 6. weebruaril kokku.

Monarhistline mäss Portugalis likwideeritud.

Itaalased peawad Fiumest lahkuma.

Operatiiw-staabi teadaanne

30. jaan. hommikul.

Jamburi sihil langesid eila õhtu Dolgaja Niwa ja Kriushi külad waenlase kätte.

Petseri sihil tungisid eila meie wäeosad edasi kuni Tetowi karjamõisa ja Trostjanka küla liinini.

Wõru sihil wõtsid meie wäed Kanepi, Kurmi, Warbuse ja Kiuma mõisad oma alla.

Walga sihil tungisid meie soomusrongid edasi kuni Paju mõisa (Luhde (Grosshof) liinini.

30. jaan. õhtul.

Jamburi sihil seisukord muutmata.

Petseri sihil pani waenlane suurema wastu-pealetungimise toime, mis suurte kaotustega tagasi sai löödud. Meie eelwäed tungisid edasi ja lõikasid Walga-Pihkwa raudteeliini Petseri ümbruses ära.

Wõru sihil liiguwad meie wäed edasi, selle peale waatamata, et waenlane meile tõsiseid takistusi teeb.

Walga sihil tungisid meie wäed edasi ja wõtsid Roobe mõisa, Walgjärwe talu ja Pikksaare raudteejaama oma alla.

Rahukonwerents.

Rahwasteliidu küsimus.

Lloyd George, kes Wilsoni otsusega ütles nõus olewat, toonitas, et Inglise rahwas kindlalt seda ettepanekut toetab ja lausus muu seas: Kui mul weel mingit kahtlust rahwasteliidu kawatsuse wastu oleks olnud, siis oleks see wiimasel pühapäewal täielikult ära kadunud, kui ma ühes paigas käisin, mis mul kord kõige meeldiwam oli olnud. Maa oli täielikult ümbersorgitud ja ma ei tunnud paika enam äragi. Jõudsime linna, mis warem elus oli olnud, kuid seal olles aimasime, et seda milgi kombel wanasse seisukorda seada enam ei ole wõimalik. Kõige pilkawamaks nähtuseks oli ses sõjas asjaolu, et just prantslased, kes oma isamaad wast enam kui keegi muu rahwas armastawad, pidid waenlase sunnil oma kodu laastamise töödest osa wõtma. Linna lähedal näen langenute haudasid. Kas siis ainult niisuguste abinõudega wõiwad rahwad omawahelisi riiküsimusi otsustada? Kõige selle järele oli mul päewaselge, et nüüd on aeg teiste abinõudega sarnaseid küsimusi otsustada.

Orlando ja Leon Bourgeois annawad Itaalia ja Prantsuse nimel teada, et nad kawatsusega nõus on.

Hiina wolinik ütles, et ka Hiina täielikult ettepanekut toetab. Poola wolinik, kelle sõnu Lloyd George wäga tähelepanelikult kuulas, awaldas Poola rahwa waimustust ettepaneku pärast, mis Poola rahwa kolme riigi alt wabastab. Ettepanek wõeti selle järel ühel häälel wastu. AB.

19 wäikerahwa esitajad rahukongressil

walinud 5 esitajat kongressi peakomiteesse. Belgial on eesõigus igasse komiteesse oma esitajat waliba.

Päewauudised.

Kooliõpilased, kes wäerinnal wõitlewad, saawad Ajutise Walitsuse uuemal korraldusel maksuta hariduse kuni ülikooli lõpetamiseni. -i-

Eesti Wabariigi Rist,

on uue aumärgi nimetus, mis käesolewase sõjast osawõtnud wapratele rahwawäelastele antakse. Aumärk kannab Malta risti kuju, mõõkadega ja ilma, hõbedast lillawärwilise emaljekorraga kaetud, keskel walge põhja peal kuld „E". Rist on ohwitseeridel ja reameestel ühesugune, ainult kandmise wiisis on wahe; lint eestiwärwiline.

Waimulikud wäeteenistusest wabastatud.

-i- Ajutise Walitsuse otsust mööda on waimulikud rahwawäkke kutsumisest wabastatud, usutunnistuse peale waatamata.

Wene rahad

tahetakse ametlise kursiga uuesti käima panna. Tarwitusele wõetakse ainult tsaari- ja duumarahad, rubla = 1 mark. -oi.

Kitsaroopalise raudtee ülem ins. Kröshanowski,

kelle tegewus rohkesti pahameelt on äratanud, lahkub lähemal päewil kuuldawasti ametist. -r-

Eesti sotsialdemokraatide ja sotsialisti-rewolutsionääride ühinemise kawatsus.

-o- Nagu kuuleme, on praegu Eesti sotsialdemokraatlise erakonna ja Eesti sotsialistide-rewolutsionääride erakonna esitajate wahel läbirääkimised käimas, missugustel tingimistel mõlemad erakonnad wõiksid ühineda.

Wäljamaa passide wäljaandmine

on siseministeeriumi passiosakonnalt wälisministeeriumi kätte antud.

Sangaste sild ära parandatud.

-x- Sangaste sild, mida enamlastel korda ei läinud ära purustada (ta lasti ainult wigaseks), oli eila õhtuks juba ära parandatud. Weewärk on Sangaste jaamas täiesti terwe.

Wähematel raudtee ülesõidu kohtadel kaotatakse wahid ära.

Raudteewalitsus teatab, et 11. weebr. s. a. algades tähtsuseta (2. ja 3. järgu ülesõitude kohtadelt, enam jagu maal, wahid ära kaotatakse. Sõitjad peawad ise raudteele liginedes rongide tulekut tähele panema. Ülesõitude kohtadele linnades ja suurematel maanteedel (2. järk) jääwad wahid alles.

Eestlaste mobilisatsioon Rootsis.

-x- Nagu meile teatatakse, on esialgne kawatsus Rootsis elawate eestlaste keskel mobilisatsiooni wälja kuulutada, kõrwale lükatud.

End. leitnant Pains uuesti ohwitseriks ülendatud.

-i- Endine leitnant Pains, kes reameheks alandati, on sõjawäljal ülesnäidatud wahwuse eest uuesti ohwitseriks ülendatud.

Trotski käsk Narwat tagasi wõtta.

Jamburist ärapõgenenud isikud jutustawad „Uusi Suomile", et Narwa äravõtmise järel Trotski Jamburis punakaartlastele käsu on andnud, Narwat tagasi wõtta. Sõjamehed ei täitnud käsku, mittekäsutäitmist seletades suurtükkide puudumisega, sest nende wastu sõdiwat Soome wäed, keda on wõimata tagasi tõrjuda. Trotski läks selle järele Peeterburi ja tõi sealt tagasi tulles kaasa raskeid suurtükka. Nüüd andis ta punakaartlastele uue käsu Narwat weel käesolewa nädala jooksul tagasi wõtta. Nagu enamlaste talitusest näha, katsutaksegi Trotski käsku läbi wiia. Kuid uuendatud suurtükituli ja pealetungimise katse ei ole siiski, nagu näeme, mitte õnnestanud.

Jamburi ümbruses olewat enamlastel 5000 mehe ümber.

Wene sõjawangid,

kes Saksa laewal Saaremaa randa toodi, on nüüd tagasi saadetud. Kuuldawasti ei olnud wangid mitte Saksamaalt, waid Hollandist, kuhu nad Saksa wangist olid põgenenud. Nende ärasaatmiseks tarwitanud Hollandi walitsus Saksa laewa, nimega „Babylon".

Tagasisõidul on nad wägisi tahtnud Libawis maale minna. -e-

Wangistatud

on Oisu walla Naha talu peremees sellepärast, et ta kahte wäejooksikut, kes kinni wõeti, enese juures warjas.

10 aastaks sunnitööle määrati endine kohalise elektrijaama ülem Pretsraud. Teda süüdistati salakoosolekute pidamises jne.

Kõmulisi kuulujutte laotatakse siin jälle laiali. 27. skp., kui Heime poolt tugewat suurtükimürinat oli kuulda, rääkisid paljud „meie meesie" suurtest kaotustest.

„Ime" ootajad. 25. skp. õhtul kogus suur rahwahulk end. mõisnikkude gümnaasiumi õuestikku. Nagu selgus, oodati teise ärapõgenenud ja jälle tabatud Läti „punase" üles poomist. Imelik, kuidas sarnane etendus niiwõrd huwitab, et tundide kaupa külma ilmaga seda oodatakse. Tähendame aga ka siin kohal ühtlasi, et isik, kelle poomisetohale isegi publikum kokku oli kogunud, weel mitte tabatud ei ole, mis ka diendusels olgu minu endisele teatele siin lehes. M—d.

Tallinnast.

Miks jääb linn ikka pimedamaks.

Wiimasel ajal on öösel põlewate gaasilampide arw Tallinna uulitsatel ikka wähemaks ja wähemaks jäänud. Nagu kuuleme, ei ole selle põhjuseks mitte sütepuudus, neid on linna gaasiwabrikul olemas, waid lampide wähenemine on uulitsalampide wõrkude (sukkade) puuduse tagajärg. Kõik Tallinnas saadawad wõrgud kogus gaasiwabrik küll omale, aga ka need on nüüd otsas. Astuti sammusid wõrkude saamiseks Soomest, kuid ka sealt ei wõidud neid saata. Nüüd on neid sammusid korratud, peale selle on wõrkusid tellitud ka Saksamaalt, aga millal need kohale jõuawad, on teadmata. Wististe tuleb tänawu talwel küll poolpimeda linnaga leppida. —t—

Hüdroaeroplaan

(weelennumasin) jõudis eila kohale. -o-

Tükitöö küsimus raudtee töökodades.

Eila oli Tallinna raudtee töökodades teedeministri E. Säkki, raudteewalitsuse, töö- ja hoolekandeministri asemiku ja tööliste esitajate ühine nõupidamine, tükitöö sisseseadmise asjas, kus ühisele otsusele ei jõutud. Et teedeministeerium sunniwisil tükitööd sisse seada ei kawatse, siis langeb see küsimus päewakorralt ära. Selle asemel seatakse töökontroll sisse. -ki.

Linna kogukondliste tööde korraldamise tarwilikkusest

on wiimasel ajal toonitatud, et tööd anda suurele hulgale registreeritud tööta töölistele. Nagu kuuleme, on ka linnawalitsuses see küsimus kaalumise all olnud, kuid seal on selgunud, et linnal niisuguseid kogukondlisi töid üleüldse ette wõtta ei ole, mida talwel wõiks teha. Suuremad linna kawatsused, nagu kanalisatsioon j. t., on kõik mullatöödega ühendatud, mida talwel wõimata teha.

Kewadel aga on loota, et kõik Tallinna tööta töölised linna lähemas ümbruskonnas wõiwad tööd leida. Pole küll loota tööstusasutuste käimahakkamist endisel määral, aga suure hulga töölisi wõiks ära mahutada juba turbatööstus, mida kütteaine puuduse kõrwaldamiseks tulewal suwel iseäranis laialisel määral kawatsetakse ette wõtta. Samuti leiawad suuremad hulgad inimesi tööd keeduwilja kaswatamises, mida linna ümbruskonnas tulewal kewadel wõimalikult laialiselt mõeldakse organiseerida. —t—

Haawatud ja haiged sõjamehed

kes 27. jaan. k. 9 õht. Balti waksaali kaudu Tallinna jõudnud ja Diakonissi haigemajasse saadetud:

Hugo Prass (kalewl.) Tallinnast ja Karl Anderson Helsingist, haige (sooml.); Hans Eding Järwa-Jaanist, haawatud; Johannes Walk Tallinna kr., haawatud ja Jussi Kangas, haige (soomlane).

Juhkentali haigemajasse saadetud:

Karl Grüngut Kuresaarest, haaw. käest; Karl Bärstein Tallinna kr., kõrwahaige; lipn. Robert Eichwald Tallinnast, haige; Al. Weismann (?) Rakwerest, haige; Jaan Grünbusch Tallinna kr., haige; August Trummal Rakwere kr., haige; Joh. Walter Rakwere kr., wana haaw; Anton Maisa Tallinna kr., wana haaw; Jaan Ridebach Tallinna kr., haige; Aleksand. Martinson Pärnu kr., haige; Gust. Beble Paide kr., haige; Bruno Gips Rakwere kr., haawat.; Aleks. Osipoo Nowgorodi k., haige; Joosep Elias Paide kr., haige; Joosep Sauks Rakwere kr., haige.

Tallinna kooliõpetajad-kaitseliitlased haigemajas:

Tartu naisklinikus olid 26. jaan. järgmised haiged kooliõpetajad-kaitseliitlased:

Leopold Stein, Albert Saaberg, Hugo Summer, Rob. Mathiesen, Anton Nipmann, Tõnts Orgusaar, Otto Kiisel, W. Raam, direkt., Joh. Tamm ja Al. Luts.

Peale nende wiibiwad seal weel haigetena: Art. Nõmmik, Al. Jakobson, Otto Zimmermann, Fed. Bachmann, Rud. Leidres (?), Semjon Smolin, Joh. Adamson, Max Schocher, Osk. Kirsch, Karl Salme, Georg Moritz, Al. Silwerndus (?), Roman Ilwes, Karl Miller, Feodor Ohtle, Fr. Neckelbern, Rud. Paabo, Tiido Kabin, Al. Tambrg, Eduard Kiisemann, Mihkel Kesküla.

Haawatud:

Chr. Smudeberg (?), Ad. Aismann, Peeter Olts ja Artur Luhaär.

Põrutatud:

Adam Holm ja Gust. Luik.

Õnnetused ja kuritööd.

Bensiiniplahwatus.

Nende päewade sees oli Toom-Waestekooli uul. nr. 18 bensiiniplahwatus lampi kallamise juures, mis kolm aknaruutu ära purustas. Korteriomanik sai kätesse tulehaawu.

Läbiotsimisel

Datsi uul. nr. 9, J. Pratka juurest leiti 3 puuda rukki- ja 1 puud odrajahu, 2 pudelit petroleumi ja bensoli seguga ning 45 Austria püssi padrunit. —rr—

Kahtlane läbiotsimine.

29. jaan. ilmusid M. Biskuni korterisse Datsi uul. nr. 6, seitse isikut, kes mingisugust orderi ette näidates W. Biskuni aresteerima tulnud. Kui aga Biskun 2000 marka maksab, saab ta wabaks. Et aga B. 700 m. ainult oli, siis andis ta saadawal olewa raha neile. Läbiotsijad jäid sellega rahule ja läksid ära. Üks isik nimetas ennast würst Jusupowiks. —rr—

Wõeti kinni

kriminaalmilitsa poolt E. Kukk, keda süüdistatakse hobuste warguses kaasüüdlasena. — Niisama G. Unuk, keda süüdistatakse warguses R. Lange kuld- ja hõbeasjade magasinist ja kes juba ennem warguse pärast trahwitud on. Unuk on wahi alla pandud. —rr—

Wargused.

Warastatud on: A. Tammelt, Kiisenkampsi uul. nr. 5, mitmesugusel asju 335 m. wäärt. — Pushkini ja Uue Sadama uul. nr. 10 H. Laaguse päralt olewast aidast õlisid ja nöörisid 9440 marga wäärt. —rr—

Öösl wastu 24. jaan. warastati Woltweti Rehe talust 8 puuda rukkijahu ja 4 puuda odratangu. —r.

Wiimased teated.

Enamlaste seisukord Peeterburis.

Ustawalt poolt saame Peeterburist järgmised teated:

Narwa äravõtmise järele on enamlaste meeleolu teatawalt langenud. Kardetakse isegi Peeterburi saatuse eest. Wiljarongid, mis Peeterburi teel, saadetakse Bologoje ja Moskwa poole.

Putilowi wabriku töölised nõudsid oma üleüldisel koosolekul, et wabrik endiste omanikkude kätte tagasi antaks.

Kojutulnud sõjawangid on nälgas. Neid wõetakse umbusaldusega wastu.

28. detsembril streikisid Smolnõi instituudi wahid ja nõudsid leiba. Igale streikijale anti 200 rubla kerenskites, mis seekord tööseisakut likwideerida aitas. Smolnõis on teatawasti enamlaste peastaap.

Laew Wene sõjameestega Prantsuse frondilt Tallinna.

Kopenhagenis, 30. jaan. Suur haigelaew „Russ" (Ross?), mis seni sõjawangisid wedas, on tulnud Kopenhageni. Laewal on seekord hulk Wene sõjamehi Prantsuse frondilt. „Russ" on nad Prantsuse ristlejalt Jüütimaa lähedal peale wõtnud. Laew wõtab Kopenhagenis moona peale ja sõidab mõne tunni pärast Tallinna edasi. AB.

Näljahäda ähwardab Saksamaad.

Stockholmis, 29. jaan. („Hels. San.") Söepuudus Berliinis on äärmiselt suur. Arwatakse, et selle nädala lõpul lõpetatakse elektrijõu andmine Berliini wabrikutele. Maal on tööjõudude saamine wäga raske. Kui kewadeks asi ei parane, siis ähwardab maad näljahäda. Näljahäda suurendamiseks wõib mõjuda see asjaolu, et 80 prots. superfosfaadi wabrikutest on liitriikide poolt okkupeeritud maa-alal. AB.

Rahwuswaheline sotsialistlik konwerents Bernis

algab reisitakistuste pärast alles 3. weebr. ja sellest wõtawad osa Prantsus- ja Inglismaa, Itaalia, Saksamaa, Austria, Rootsi-, Norra- ja Daani-, Böömi-, Poola-, Eesti-, Soome- ja Wenemaa, Gruusia, Hollandi, Bulgaaria, Argentiina ja Greeka. AB.

A. B. telegrammid.

Saksa asutaw kogu

astub 6. weebruaril kokku. Eelkoosolekud algawad juba 4. weebruaril.

Berliin, 30. jaan. Saksa asutawa kogu kaitsemise wõtawad oma peale Berliini Reinhardti wabatahtlise polgu kaks pataljoni. Pataljonid saadetakse juba nende päewade sees Weimari.

Saksa asumaad rahwusliseks tunnistatud.

London, 30. jaan. Reuter teatab: esmaspäewal tegi Wilson rahukongressil ettepaneku, millega Saksa asumaad tunnistatakse rahwuswaheliseks ja nende järelwalwamine jäetakse rahwasteliidu hoolde. See ettepanek ei tähenda sugugi, et asumaad Saksamaale tagasi antakse.

Põllutööministeerium ametnikkude korraldusel pannakse

eestikeelne kiikirja (stenograafia)

kursus toime. Kursuse algus esmaspäewal 3. weebr. punkt kell 4 p. l. tütarlaste kommertskooli ruumides. Õpemaks 16 m. Ülesandmisi wõetakse wastu igapäew kella 4—6 p. l., pühap. kella 10—11 e. l. tütarlaste kommertskoolis.

Linoleumi,

uut ehk tarwitatud, annetage, kes wõib, „Ühistööle" sanitaarwagunite jaoks!
„Ühistöö".

Suurem mäetööliste streik Inglismaal.

London, 30. jaan. Reuter teatab: Clyde mäetöölised nõuawad 40 tunnilist töönädalat ja Belfasti töölised 44 tunnilist. Ametiühisuste keskkõukogu ei ole nende nõudmistega rahul ja ei anna sellepärast oma toetust streikijatele. AB.

Itaallased peawad Fiumest lahkuma.

Kroaatia ajakirjanduse büroo teatab ametlikult, et eila sai Prantsuse kindral telegrammi, kus teatatakse, et itaallased peawad wiibimata Fiumest lahkuma, mahaarwatud kaks pataljoni. Linna walitsemine jääb kõigi liitlaste sõjaülemate hoolde. Serbia pataljon on linna tulnud. AB.

Monarhistlise mässu likwideerimine Portugalis.

Lissabon, 30. jaan. Põgenewad mässujuhid on kinni wõetud ja wangikodadesse asetatud. Mässulikumine on lõppenud. Sõjawäed saadetakse Opporto wastu. Braganzas ja Viezuas on wabariikline kord jälle jalule seatud. AB.

Londonis, 30. jaan. Belgia walitsus on otsustanud Yperni mitte enam ülesehitada. Linn jäetakse praegusesse seisukorda kui kujutus sõjakoledustest tulewastele põlwedele. Naabrusesse ehitatakse uus Ypern.

Inglismaa jätab Reinimaadele ühe miljoni sõjawäge. Meestest jäetakse need, kes peale 1915. a. sõjawäkke on wõetud ja nooremad on kui 35 aastat.

Washington, 30. jaan. Kindral March on president Wilsonile eelnõu ära andnud, mille järele 10 diwisjoni Ameerika sõjawägesid Euroopasse jääksid. Omalt poolt peab kindral tarwiliseks pool miljoni jätta.

Tallinnas, 31. jaan.

Üks raskematest küsimustest, mis rahukongressil otsustatud peab saama, on Wenemaa küsimus. Meie teame, et on olemas liitriikide diplomaatide seas kalduwust Suur-Wenemaad uuesti üles ehitada. Oleme selle kohta paaril korral sõna wõtnud, sest küsimus on niiwõrd tähtis, et meie saatuse otsustamisel kõik abinõud tulewad tarwitusele wõtta, et meie poliitilised ideaalid meie soowikohast elussewiimist leiaks.

Wiimastel päewadel sünnitas rohkesti tolmu Eesti kui ka wäljamaa ajakirjanduses liitlaste kawatsus endise Suur-Wenemaa korraldatud osade esitajaid Kisil-Adalari saarele kokku kutsuda, et siin läbi harutada, mil teel ühist Wenemaad elule kutsuda.

Juba sel korral näitasime meie, et Eesti rahwaste waba enesemääramise põhjusmõttest kinni hoides kohane pole tähendatud saarele oma esitajaid saata. Eesti rahudelegatsiooni kaudu tuli eila teade, et meie rahwa esitajatele siiamaani weel sellesarnast kutset pole antud. Teise sõnaga see tähendaks, et Eesti riigi saatus otsustamist leiaks wäljaspool Wenemaa küsimust, nõndasama kui Soome ja Poola omad.

Tähendatud seisukohta, kui ta tõeoludele wastab, tuleb ainult terwitada. Ei saa salata, et meie oma riiklise aparaadi korraldamise ja waenlase wastu wõitlemise läbi küllalt selgelt oleme suutnud kogu ilmale näidata, et meil wõimalust on iseseiswalt oma riigi asju korraldada ja juhtida.

Eestimaa on ainuke osa endisest Wenemaast, mis Saksa okkupatsiooni [illegible] surwe all olles kindlalt ja julgelt niihästi oma piirides kui ka wäljaspool Saksa imperialismi wastu wõitlust pidas. Kui meie Läti, Leedu, Walge-Wenemaa, Ukraina jne. poliitikameeste tegewust Saksa surwe ajal oma silmade eest mööda laseme minna, siis peame kahtlemata tunnistama, et sarnast sirgejoonelist ja kõikumata poliitikat oma iseseiswuse kasuks, nagu meil Eestis, seal mitte ei leidu. Ja seda ei tohi unustada et liit- ega erapooletud riigid.

Ei ole mitte üleliigne praegu seda uuesti alla kriipsutada.

Meie sõjawäed wõitlewad wäliste waenlaste wastu iseseiswuse pärast ja meil on õigus lõppude lõpuks oma wõitude saawutusi maitsta.

Maapäew astub homme kokku.

Homme pidid algama ka Asutawa Kogu walimised. Saatuse tahtmisel on sõda Asutawa Kogu kokkuastumise edasi lükanud. Nii on jäänud Maapäew endist wiisi ainsaks asutuseks, kes õigustatud on rasketel tundidel maa ja rahwa nimel kõnelema.

Kas praegune silmapilk Maapäewa kokkuastumiseks kohane, kas küsimused, mida ta mõtleb harutada, niiwõrd põlewad, et neid ei saa edasi lükata? Need on kaalumised, mis Maapäewa kokkuastumise puhul poliitiliselt mõtlejas Eesti seltskonnas päewakorrale on tõusnud. Nad on omajagu, kui nii wõiks ütelda, isegi erutust tekitanud.

Allpool katsun ülesseatud küsimuste peale wastust otsida.

Sõda nõuab terwelt meie rahwalt äärmist jõupingutust. Suured riigid on tema all kokku warisenud, seda ettewaatlikumad peawad wäiksed tema jatkamises olema.

Selge on, et Eesti ainult äärmise jõupingutusega, mis ennast aastakümneid tulewastele põlwedele tunda annab, praegust sõda edasi suudab jatkata. Et asjata werewalamist ära hoida, peame meie selge sõnaga ära ütlema, miks Eesti Wabariik raske heitlemise lõppu ootab. Meie ei ihalda wõõraid maid, ei tungi naabrite kallale, ei sega endid nende sisemisesse elusse. Jäetagu meid rahule. Eesti Wabariik ei wõitle enamluse wastu enamluse pärast. Sõjariistad oleme meie selleks kätte wõtnud, et enamlus werise terroriga üle piiri tungides meile meie kodus kallale on asunud. Selgete sõnadega tulewad sõja eesmärgid ära tähendada. Sõja sihta on Ajutine Walitsus kord juba deklareerinud, Maapäew peab nüüd neid weel kord terwe ilma ees kinnitama.

Rahwuswaheliselt on Eesti Wabariigi õigusline seisukord tume. Isegi meie põhjapoolsed naabrid Skandinaawias ei ole weel Eestit kui iseseiswat riiki tunnistanud. Nende poolt oleme meie seda esimeseks oodanud. Määratu raskusi toob seisukord, kus riigil juriidilise isiku õigused naabri arwates puuduwad. Eesti riik ei saa laenusid teha, ei lepingutesse astuda jne. Kui meil laenusid tehtud on, näituseks Soomes, siis on seda teostatud ainult era-rahaasutuste wastutusel. Eesti Wabariigil tuleb kaubalepinguid teha (näit. Rootsimaaga), nõudmisi teiste riikide wastu (näit. Saksamaa wastu) üles seada, — igaühel on selge, kui raske seda kõike läbi on wiia, kui juriidilise isiku õigused puuduwad. Eesti Wabariik on terwe ilma ees tunnistuse annud, et ta oma iseseiswust walmis on wiimase weretilgani kaitsma, on näidanud, et tal selleks jõud ei puudu, julgelt on ta tugewate naabrite wastu mõõga wälja tõmbanud, kes tema maa sisse olid tunginud, et seda oma alla wõtta. Ta on sõjawäe loonud neil tingimistel, kus selleks kõik ära oli tehtud, et meie wõitluswõimist halwata. On kümnetuhandelist sõjawäge kuude kaupa warustanud peale seda, kus meil raudne okkupatsioon ligi aasta maad oli laastanud. On riiklise aparaadi käima pannud, kus meil raske surwe isegi maakonna omawalitsuse juurteni ära oli häwitanud. Eesti on tegelikult näidanud, et tal õigus on iseseiswa rahwana teiste kõrwal püsida. Seda peab Maapäew kindlal sõnal ütlema, peab terwe ilma poole pöörates nõudma, et kaoks praegune maad ning rahwast alandaw seisukord.

Ka sisepoliitika taewas ei ole täiesti selge. Loomusunnil asub imelik tunne rindu, nagu ähwardaks demokraatiat ka seestpoolt hädaoht. Juhtiwate meeste kõnedes walitseb küll üksteisest arusaamine, kuid kawatsusi teostades tekib ühtigi terav wastolu.

Wangimajad on täis, enam täis kui tsaariwalitsuse surmepäewil. Kui sa aga wabalt kõndima näed neid, kes Saksa okkupatsiooni ajal Eesti Wabariiki täie teadmisega ja selge mõistusega ära andsid, siis tõuseb küsimus: miks ei jatku wiimastele trellide taga ruumi?

Keskwalitsuse ja kohaliku omawalitsuse wahel on arusaamatusi. Umbusaldusega on wastu wõetud siseministri kommissarid, kes ei tea, mis nende ülesanne, kelles kohalised omawalitsused kehastatud umbusalduse awaldust endi wastu näewad. On juba protesteerinud sel sihil Tartu ja Wiljandi maakondade nõukogus. Ja wist mitte ilma põhjuseta.

Silmatorkawalt puudust on mobilisatsioonis ja rahwawäelaste warustamises. Lahingutulde on saadetud kõik õpetajad keskkoolidest ja haritud jõud riigi, omawalitsuse ning seltskondlisest asutustest, kus loow ja wiljakas töö seisma on jäänud. Wäerinna seljataguse halwatus, kust wilunud ja asjatundjad inimesed ära on wõetud, ähwardab juba wäerinda ennast. Praeguses seisukorras tuleb sel sihil muutusi ette wõtta. Ainult Maapäewal on õigus neis küsimustes terwe rahwa nimel otsustawalt kaasa rääkida.

Walitsuse koosseis nõuab wärskendamist enam ühtlasema ilme ning seesmise jõuandmise mõttes. Üksikud ministrid pidid lahkuma. Ei wõinud kohta olla Aj. Walitsuses neil isikutel, kes naabrite abipakkuma kär kitsarinnalises kihihuwide mõttes karmilt tagasi lükkawad, ei ka neil, kes sõjaseisukorda tarwitades rahwa sahkerdajatele söödaks olid heitnud. Loomusunnik asus walitsus ennast seesmiselt uuendama ja arwatawasti esineb ministeerium Maapäewale juba terwes kogus.

Eelolew Maapäewa istumistejärk peab selgust tooma ka n.-n. rahwusministrite küsimusesse.

Ajutine Walitsus on terwe rea uusi seadusi maksma pannud. Selleks on Maapäew talle õiguse annud. Kiire töö tõttu on seadused maksmusele pääsenud, millel pealiskaudsuse maik juures, mis paiguti ka üksteisele wastu rääkiwad. Siin peab Maapäew, kelle kinnitamise alla kõik seadused käiwad, nii mõndagi muudatust ja parandust tooma.

Riigikontroll on ametisse astunud. Temale on antud lihtsalt „kõige laiemad kontroleerimise õigused". Puuduwad lähem töökawa ning wõimupiiri jooned. Neid peab Maapäew sellekohases seaduses riigikontrollile kätte juhatama.

Raskel tunnil astub Maapäew kokku. Kodumaa pind on küll suurelt jaolt waenlasest puhas, kuid ei ole weel näha lõppu werisel heitlemisel. Ühisel rinnal on Maapäew pealetungiwale werest nõretawale enamlusele wastu astunud. Eesti demokraatia ei wõitle kellegagi tema ilmawaate pärast. See wäide käib ka kommunistide kohta. Maad, rahwast ning wabadust ähwardab hädaoht. Meid tahetakse werise terroriga ära lämmatada. Enesekaitseks oleme meie sõjariistad kätte wõtnud. Enne ei pane iseseiswusele püüdja demokraatia sõjariistu käest, kui see hädaoht kõrwaldatud, seisku tema wastas Eesti kommunistid, Wene monarhistid wõi Saksa junkrud. Ja see hädaoht määrab ära ka Maapäewa arwustamise ulatuse, lahendab teed wastastikusele arusaamisele, wõimaldab kaugele ulatawaid kokkuleppeid erakondade wahel ja hoiab, et ühine wäerind, mida waenlase löögid wäljast purustada ei ole suutnud, sisemiste hoopide all ei lagune.

A. Weiler.

Moraaliõpetus Prantsusmaa koolides.

Mis on moraaliõpetus?

Moraaliõpetus ehk kõlbline eluõpetus — kõlbluseõpetus — ütleb selgesti, mida ta pakkuda tahab: ta peab last kawakindlalt juhatama, et see kõlbliselt seisukohalt elu tunda, elust aru saada ja seda hinnata oskaks. Laps peab seesmiselt kõlblise otsuswõimega warustatud olema, et elus alati õiget teed leida. Moraaliõpetus peab inimesele kompassi andma, mille abil ta elumerel wõiks mööda purjetada hädaohtudest, mis teda eluteel waritsewad. Iseäranis sisemine ettewalmistus kõlbliste kokkupõrgete, saatuse hoopide wastu on wäga tähtis. Rõhuw enamus inimesi kaswatatakse kõlbliselt nii-öelda peost suhu. Juhtub mõni ettenägematus, siis on nad kui „pähe löödud". Siis peab silmapilk seda andma, mida inimene kogu eluajal polnud õppinud. Kui kokkupõrge juba olemas, siis on hilja õppimiseks. Et temast mööda pääseda, selleks peab ettewalmistus olema. Ja seda ettewalmistust pakub moraali- ehk kõlblusõpetus.

Prantsuse koolіwal. normaalõpeplaan ütleb kõlblise kaswatuse kohta: moraaliõpetus peab täiendama, siduma, tõstma ja suurtsugustama kõik teised õpealad. Sel ajal, kui teised õpealad edendawad mõnda üksikut wõimet, püüab moraaliõpetus selle poole, et inimest inimeseks kaswatada. Selle õpetuse eesmärk pole mitte teadmisi anda, waid mõjuda tahtewõimu peale. Temal on enam tegemist südamega kui külma mõistusega. Iseäranis algkoolis peab moraaliõpetus mitte teaduseks, waid kunstiks olema, kunstiks lapse tahtewõimu headuse poole juhtida.

Ajalooline külg.

Iseäralist hoolt kannab Prantsusmaa riigikool moraaliõpetuse eest, mis on aluseks kodaniku kaswatusele. Moraaliõpetus on maksew Prantsusmaa koolides sunduslikku õpeainena 28. märtsi 1882. aasta seaduse järele. Sama seadusega jäeti wälja riigikoolist usuõpetuse õpetamine. Juba alguses saadik tekitas asi põhjusmõttelikka lahkuminekuid. Riigikoolides pole õppust pühapäewal ja ühel äripäewal, et wanemad wõiksid oma lastele neil päewadel wäljaspool kooli usuõpetust õpetada. Tegelikult on aga wabaksjäetud päewadel wäga harwa lastele usuõpetust õpetatud. Tütarlastel on siis harilikult tantsutunnid ja poistel sport.

Et aga erakoolides usuõpetuse õpetamine lubatud oli, siis tarwitas katoliku kirik seda wõimalust laialt ja asutas „koolisid heade kommetega ja parema distsipliinigi" (riigikoolides oli kehaline karistus ja laste sinatamine keelatud).

Sellele hädaohtlikule wõistlusele tehti lõpp 1904. aasta seadusega. Kiriku ja riigi lahutamise seadusega keelati waimulikkudele usuõpetuse õpetamine ja erakoolide asutamine ära. Peale 1914. aasta ei ole enam ühtegi waimulikku „waba" kooli kogu maal.

Moraaliõpetus Prantsusmaal on suure ja raske wõitluse tagajärg. Noor wabariik kutsus wõitlusele kardetawa wastase — katoliku kiriku.

Peale kiriku lahutamist riigist läks wõitlus mitte enam elu, waid surma peale. Kõige esiti mobiliseeriti „jumalawallatu" kooli ja õpetajate wastu wanemad, kes katoliku mõju all olid. Talupojad ei müünud enam õpetajatele toiduaineid ja mõne õpetajanna elu muutus päris wäljakannatamataks. Kõik need nähtused olid ainult suure tormi ettekuulutajateks.

Päris maru pääsis lahti, kui "Prantsusmaa kardinaalide ja piiskoppide isalik läkitus wanemate õigustest ja kohustest koolide wastu" 1909. a. septembrikuul ilmus. Wastased mõtlesid selle hoobiga neile wihatud ilmaliku kooli hoopis häwitada. Koolõpetus öeldi wastu rääkiwat kõigile headele kommetele, temas nähti kõige kurjuse allikat, mis puudutab perekonda, kõlblust ja armastust isamaa wastu. Operaamatutele heideti ette, et nad laste seas wale ja keelepeksmise waimu sünnitawat. Lõpuks keelati kõwasti, et wanemad oma lapsi ilmalikku kooli ei saadaks.

Riik ei wiiwitanud wõtta oma kaitse alla kooli ja õpetajaid, kelle au raskelt oli puudutatud. Löök, mis Roomast tuli, ei olnud mitte siksi ilmaliku kooli wastu, waid kogu wabariiklise korra wastu sihitud. „Hariduslіidu" maja õnnistamise puhul 30. oktoobril 1909. a. ütles minister-president Brian kõne, mis wõiks olla wastuseks Roomast saadetud läkituse peale: „Ilmalik kool on wabariikliste asutuste nurgakiwi."

Seepärast pole ime, et wabariigi wastased kõigepealt püüawad kooli häwitada. Koolis kaswatatakse wabariikline waim, kaswatatakse demokraatlise wabariigi kodanikud — naised ja mehed. Neis on lootus, neis peitub kooli ja riigi tulewik."

Õpetaja.*)

Iga aine õpetuse tulepunktiks on õpetaja. Tema kohta ütleb ametlik plaan järgmist: See õpetusala, kui kõik teised, on usaldatud õpetaja, seltskonna esitaja, hoolele. Arusaadaw, et ilmalik ja demokraatlik seltskond on huwitatud sellest, et kõik tema liikmed oleksid warustatud iseenese wäärtuse- kui ka kohuse- ja wastutustundega. Selle siht kättesaamiseks ei pea õpetaja mitte teoreetilisi kõlbluse norme, waid praktilist kõlblust õpetama. Igal lapsel on arusaamine heast ja kurjast. See arusaamine on aga weel arenemisjärgus, ta ei ole weel praktiliselt läbiproowitud materjaal. Õpetaja ülesanne on kinnitada laste hingedes kõlbluse algmõisteid, mis ühised kõigile õpetustele ja tarwilikud kõigile kultuuriinimestele.

*) Materjal wõetud: П. Рюльманъ. Преподаванiе гражданствовѣдѣнiя во Францiи.

Õpetaja ülesanne on süwendada neid mõisteid kogu eluajaks, tõstes neid igapäewase praktilise elu keelde. Seda ülesannet wõib ta täita, kui ta ka ühegi õpetuse pooleholdja ega wastane pole, mida tema õpilased tunnistawad. Õpetaja peab rõhutama kohuseid, mis inimesi ühendawad, aga mitte dogmasid, mis neid lahutawad. Metoodiliselt peab õpetaja ennast järgmise põhjusmõtte eest hoidma: Tehke minu sõnade, aga mitte minu tegude järele. Mis südamest ei tule, ei wõi mitte südamesse minna. Õpetaja, kes ainult eeskirjasid kordab, saawutab ainult eitawaid tagajärgi. Lihtne jutustus, wahest ainuke südamlik sõna, teewad rohkem kui tunnipikkused kurwad korrutused.

Mis materjaalisse puutub, siis toon siin ainult selle osa, mis wastab meie algkoolidele. Tunnid ja lugemisetükid jagatakse järgmise kawa järele:

Esimene aste (õpilastele 9—11 a.):

I. 1) Laps kodus. Kohused wanemate ja kodakondsete wastu. Sõnakuulmine, austus, armastus, tänulikkus, wanemate aitamine töö juures, haiguse ja wanaduse puhul. Õdede ja wendade kohused: wastastikune armastus, wanemate hoolitsemine nooremate eest, hea eeskuju. Kohused teenijate wastu: wiisakas ja hea ümberkäimine.

2) Laps koolis. Wirkus, tähelepanek, hea ülespidamine. Kohused õpetajate ja seltsimeeste wastu. Isamaa. Prantsusmaa kuulsus ja õnnetus. Kohused kodumaa ja seltskonna wastu.

II. 1) Kohused iseenese wastu. Keha puhtus, karskus, parajus. Joomise hädaoht: mõistuse ja tahtewõime nõrgenemine, terwiserike. Wõimlemine. Wälised headused: kokkuhoidmine. Wõlgade mittetegemine. Mängukäre halwad tagajärjed. Hoiatus rahaahnuse eest. Pillamine ja ihnus. Töö (mitte aega raisata; töökohustus kõigile inimestele; kehaliku töö mõju). Hing. Tõelikkus, otsekohesus, mitte waletada! Iseenese wäärtus, iseenesest lugupidamine, tagasihoidlikkus. Wiha, auahnus, kirg meeldida, kõrkus. Rumalus, laiskus, mehisus hädaohus ja õnnetuses. Kannatus, ettewõtte waim, kohused loomade wastu. Loomakaitse seltsid.

2) Kohused ligemise wastu: Õiglus. Armastus. Lugupidamine teise elu, isiku ja waranduse wastu. Headus, wennalik wahekord — sallimus, lugupidamine ligemise usu wastu. Joomine kutsub wälja järk-järgult lugupidamatuse ligimese wastu.

III. Kohused Jumala wastu. Õpetus on piiratud kahe järgmise punktiga:

1) Õpetaja õpetab lapsi mitte asjata Jumala nime rääkima. Kõigi asjade alguse ja täieliku olewuse mõttega peawad lapsed ühendama lugupidamise tunde;

2) Mitte peatades üksikude usutunnistuse iseäralduste peal, õpetaja annab mõista lastele, et peakohuseks Jumalikkuse wastu on tema käskude täitmine, niipalju kui seda meie mõistus ja südametunnistus awaldawad.

Teine aste (õpilastele 11—13 a.)

Sel astmel on ülesandeks õpetada kõlblust üleüldse ja seltskondlist kõlblust iseäranis, nimelt:

I. Perekond. Laste kohused wanemate wastu; herraste, teenijate kohused.

II. Seltskond. Seltskonna tarwilikkus ja heategewus.

Õiglus, kui põhitingimine. Wastastikune wastutus. Wennalik wahekord, — joomine häwitab tunded. Õigluse mõiste edenemine ja tarwitamine: elust ja wabadusest lugupidamine, sõnapidamine; ausus, otsekohesus, wiisakus. Teiste mõtete ja usuliste waadete austamine. Wennalikkuse mõiste: heasoowlikkuse, tänulikkuse, sallimuse, tagasihoidlikkuse kohus jne. Enesesohwerdus, kui kõrgem armastuseaste: näitus, kuidas ta igapäises elus wõib ilmuda.

III. Isamaa. Milles seisab inimese kohus isamaa wastu (seaduste täitmine, sõjateenistuse kohustus, distsipliin, enesesohwerdus, liputruudus jne.). Maksud (lubamatus riiki petta). Hääleõigus (tema tarwitamine on kõlbline ohus; walimine peab olema waba, heatahtline, omakasuta, järelmõeldud). Wastawad õigused: isiklik wabadus, südametunnistuse wabadus, töötegemise wabadus, ühenduste wabadus, isiku ja waranduse puutumatus. Rahwa ülemwalitsus. Wabariigi lipukirja seletus: wabadus, üheõigustus, wendlus.

Seltskondlise kõlbluse iga peatüki juures peab õpilasele seletama:

1) Wahe kohuse ja omakasu wahel;

2) Wahe kirjutud seaduse ja kõlblise seaduse wahel.

Toon lõpuks ühe tähtsama riigikooli tegelase sõnad moraaliõpetuse kohta: „Kõige parema meelega pühendaksin ma moraaliõpetamiseks esimese weerand tunni koolitöö päewast. Ma algaksin selle päewa lauluga ja püüaksin meloode ja sõnu walida selle tunni kaunistamiseks. Ma tahaksin sellest sama palju lõbu leida, kui palju saawad lapsed ja tahaksin ammutada sama palju waimlist jõudu, kui palju ammutawad nemad. Ja edasi, oleks ma palawamaks soowiks teha oma kooli... ge headuse taimelawaks, luua niisu... kliimawöö, milles wõiks edeneda ... sugusemad iseloomud ja kindlamad ... ted, kui need, mida siitsaadik leida...

Arwustas.

Paar näitust, mis moraaliõp... wastu arwatakse rääkiwat. Esiteks asi lastele wäga igaw. Selle wast... just wastupidiselt öelda. Iga... laste seas liigub, teab, kui tuju... kui liigutawalt see laste peale mõ... nendega tähtsate ja tõsiste küsim... räägitakse. Ja kui tänulikud on ... neid mitte alati ei kästa, waid n...

Õudne meeleolu.

Kui raisk ma wedelen, kui balsameerit surnu,
Näen ümber tardund werd, näen tapetute wirnu,
Ornpalgeid siinimuhulisi, tarretanud silmi,
Mis lahti weel. Kui otsiks uusi ilmi
Need meeletumad pilgud. Awat' huuled
Weel nagu räägiks, mida waewalt kuuled.
Käed walged sirutud, kui püüaks päikest
Mäe tagant tõuswat — punast were läikest;
Wõi on need kallistusiks naisel wisat' wastu,
Kes nutab ahastuses, kardab ligi astu.
Tumm needmine, m'us hirmsam hädakisa
Poob üles need, kes kõige selle isa...
— — — — — — — — — — — —
Kui raisk ma wedelen, kui balsameerit surnu
Ei saa ma armastusest laulda sõnu õrnu...

J. Barbarus.

Kunst kui wihkamise objekt.

Inimese üks wõimsamatest põhiinstinktidest on walitsemisehimu, nälg wõimu järele. Inimene tahab walitseda elu ja surma, keha ja hinge, minewiku ja tulewiku üle. Missugust ainet inimene ka käsitab, mis alal ta ka üles astugu, olgu ta materialist wõi idealist: ta tahab walitseda, ta ihkab wõimu.

Kuid loodus ja elu, nad liiguwad oma kindla seaduse järele. Ühel pool nürimeelne materia oma passiiwse wastupanekuga, teisel pool äärjoonteta hingeilm, waldamata ja wõõras, nii põhjendamata ja mõistmata keemiline. Ja kõige selle üle mingi „saatus", mis põrmugi ei rehkenda inimese tahtmisega. Kõik kaob käte wahelt, inimene on sisse piiratud warjudest ja mõistatustest.

Mis teha? Walitseda on tarwis, selles seisab kogu elu mõte ja instinkt. Walitseda kas wägiwalla wõi diplomaatia abil. Wägiwald tarwitab suurt jõutagawara, selleks puuduwad harilikult andmed. Nii mõtles inimene wälja ühe kawaluse, ühe esteetilise diplomaatlise tegewuse: kunsti.

Reaalses elus põrkab üks walitsushimu teise wõimupüüdega kokku, nad paraliseeriwad üksteist. Nii lohkub inimene tõeelu pinnalt ja loob oma enese ilma. See uus ilm on inimese eraomandus ja inimene on selle ilma despoot. Wähemalt usub kunstnik seda oma nooruse rumaluses.

Mõttetark Fichte ütleb: ilm on mina produkt. Minas sünnib riba tegewusi ja sellest sünnib nõndanimetatud „wäline ilm". Need protsessid minas on aga iseteadwuseta. Nii on loomine saladus. Ta on kujutuswõime tagajärg. Et loomine teadwuseta, alla teadwust olew akt on, sellepärast näib meile ilm midagi kui meist wäljaspool seiswat, kui objekt, s. o. kui midagi, mis on iseseisew subjektist. Tõepoolest on aga objekt subjekti produkt. Selles seisab Fichte filosoofia tuum. On selge, Fichte mõttetarkus on radikaalne kunstifilosoofia, sest ta teeb inimese ilma loojaks ja luuletajaks.

Nii wäga kui loomise akt kunstnikule saladus on, nii nähtaw ja reaalne on teiselt poolt loodud produkt, kunst. Raamat, mis kirjaniku sulest ilmunud, kaotab sideme ta loojaga ja hakkab lugejate käes elama iseseiswalt, oma ette elu. Kirjanikule wõib ainult troost jääda, et temast loodud kujud, kogu ta kunstiilm kannab looja pitsatit, on ära määratud ja piiratud kunstniku tahtmisest.

Fichte filosoofilisel idealismil on see hea külg, et ta meelitab inimese walitsemise himu. Inimene maailma looja, realiteet ei ole muud kui wari, mis ta waim heitnud — see on midagi toredat. Tegelikult aga palju pettumusi, inimese walitsemisehimu tõukab järjest wastu kiwi, nii pea kui ta reaalilmaga kokku puutub. Teisiti kunstis. Siin on ta Fichte idealismi praktikus. Kunst on kõige õnnelikum worm — tungile wõimu järele.

Kõik ajaloo türannid: Kaligula ja Tiberius, Danton ja Rowespierre, Cesar, Borgia ja Torquemada, mis olid nad muud kui kunstnikud, kes weristasid endid reaalilma kaljaterwade wastu? Ja mis olid, teisest küljest, kunsti geniaalsed despootid: Shakespeare ja Michelangelo, Dante ja Poe, Nietzsche ja Dostojewski? Kunsti redusse pagenud inimesesööjad. Meie tunneme Goethet kui kõrgewaimulisemat ja peenehingelisemat poeeti ilmakirjanduses. Kuid seesama Goethe ütleb: „Ma ei ole kunagi kuulnud kuritegu, mida mina ka ei oleks wõinud korda saata". Goethel ei olnud tarwis tegelikult hobust warastada, sisse murda, ei ka rööwmõrt- palju kui süda kutsus. Werejanuline Ne- suka tegu korda saata: neid kuritegusid wõis ta ju kunstis luua ja kujutada, nii ro ütles õigusega enesest: missugune artist sureb! Kunstnikuna oleks ta oma werepulmi maalinud ja kirjutanud.

Kuid ka kunstnikuga sünnib teinekord imelikku: luuletaja wõtab inimese tahtejõu üle. Üks isesugune waimline natsionaliseerimine, mis sünnitab anarhia. Kunst kaswab kunstnikust üle. Kunstnik muutub abituks üksikorganismiks, inimeseks kui teisedki, kunstist saab aga paelustamata loodusejõud. Inimene arwas kunsti abil walitseda, leiab aga hirmuga, et ta on oma kunsti, oma kujude kannupoiss. Inimene tahtis enesele oma maitse järgi ilma luua ja äratas eneses kunstniku. Kuid abiline sai meistriks ja läks oma wääramata rada. Inimene, reaalilmas wõimetu, põgenes kunstisse, et warju leida, diplomaatlisel teel wõimule pääseda. Kuid ta saawutused lähewad oma rada, nad on iseseiswaks saanud ja salgawad looja.

Siis tuleb moment, kus kunstnik umbusklikuks saab kunsti wastu, kus temas waen tekib: see on Jehoowa wiha sõnakuulmata Iisraeli wastu. Tuletame meele Tolstoid, kes lahti ütles enese kunstist, mida ta ei suutnud walitseda.

Nii läheb paljude kunstnikkudega. Nad tahtsid kunsti abil wõimule ja wabadusele jõuda, kuid said just kunsti orjadeks. Kunstnik tahtis, ilu luua, aga ta ütles ainult näotut tõtt. Teine kunstnik tahtis tõtt öelda, kuid tegi ainult ilusaid fraase. Kunstnik tahtis usuilma üles ehitada, kuid andis ainult kahtlemist ja umbusku.

Nii on kunstniku olemus sagedasti umbusust tiine. Igal pool puurib ta sügawustesse, kaalub ja kahtleb. Küsimused langewad kui haamrid alasile. Kõige lihtsamas leiab ta mõistatusi, kõige selgem muutub probleemiks, pinna all näeb ta tumedate jõudude liikumist. Luuleilm on sama paelustamata kui reaalne. Walitseda ja wõimul olla siin niisama pude kui teisal.

Peab suur kunstnik olema, et kunsti wihata kui igawesti laialiwoolawat, paelustamata elementi. Poolkunstnikud ja asjaarmastajad — neile on kunst meelelahutus, ajawiide, koketerii. Niisugune wäike, esteetiline flirt, abinõu sümpatiseerida, tähelpanu teenida, et keegi uulitsal näitaks näpuga: see ongi see, see... Poolkunstnik wõib kunsti armastada, nagu ilusat näputööd — ta ei ole tema pärast kunagi kannatanud. Kuid sellepärast ta ka kunsti ei omanda. Ainult see, mille pärast meie kõige sügawamalt oleme kannatanud, saab omaks, saab saatuseks.

Kõik ajad ja ajajärgud, mis wiliwad ja wooliwad wäliseid worme, peenendawad ja „kultiweeriwad", wõiwad luua kaanekaunistusi elule. Nende ornamentide wastu ei ole midagi öelda. Kunsti ajalugu teab jutustada neist stiili-koketerii ajajärkudest, mis aegajalt korduwad ja uuesti esile tulewad.

Monumentaalne kunst nõuab kirge, temperamenti. Loomise kirg peab muutuma hiigla waenuks passiiwse materia wastu, et purustada ta kesta ja wormida suures joones. Nagu ühiskondlises elus rewolutsioonid raputawad põrmu wanu ilmakordi ja ilmawaateid ning mõne silmapilgu jooksul loowad uue ilma uute seaduste järele, nii on ka kunstis omad suured tormi ja tungi ajad, mis pöörawad ajaloo lehekülgi. Need on siis kunstnikud, kes teewad ajalugu, aga ei kaunista seda mõne wäikese ajawiite-ornamendiga.

Milli Mallikas.

...nidatakse, kuidas sellest mööda pääseda, mille all nad ise sagedasti kannatawad.

Teine ettekääne on see, et moraaliõpetust wõib anda ainult eksimata inimene, wõi mariseer. Ka siin on wastand õige. Õpetaja peab lastele näitama, et ta sama inimene on, kui nemad, ainult oma elukogemuste ja küpsuse tõttu nendest täielikumaks on jõudnud saada. Mõjuta ei jääks ütelus: „Ma tean, kui raske see on, ka mina pole kergesti nii kaugele jõudnud, aga oma tahtmise pingutuse tõttu on see mul siiski korda läinud.

Meie oludes wõiwad õpetajad öelda, et asi meile uus on, sellepärast ka wõimata läbi wiia. Selle peale wastan ma, et Prantsusmaa õpetajad alguses palju halwemas seisukorras olid. Meil on nende ja teiste maade mitmekümne aasta kogemused eeskujuks, neil polnud midagi. Meie õpetajad wõiwad antud õpekawa materjaali põhjal wastawaid lugemisetükka otsida, neid ise luua, ehk lapsi kirjutada lasta, seniks kui sellekohased õperaamatud ilmuwad. Ja ilmuwad nad wististi järgmise õpeaasta alguseks.

Hans Roos.

Ajakirjandus.

„Sotsialdemokraat" nr. 23 ilmus kellegi G. L. sulest kirjatükk pealkirja all „Poliitilise wõitluse algul", mis kõige elementaarsemate ajakirjanduse eetika nõuetele ei wasta. Ei tahtnud uskuda, et toimetus nimetatud kirjatükki teadlikult lehte oleks mahutanud ja sellepärast ootasime, et „Sotsald." toimetus järgmises numbris wähemalt oma eksitusest aru saades sellekohase märkusega esineks. Kuid seda pole sündinud.

Inetu demagoogia, mille küüsi wiimasel ajal „Sotsialdemokraat" sattunud, ei tee au lehele. Nähtawasti tahab leht täita seda auku, mis meil praegu Tallinnas enamlaste lehe puudusel on märgata. „Sotsiald." on, nagu näha, wäga selgesti meeles, kuidas omal ajal tema parempoolne naaber „Tööline" teda alaliselt wõõrahwa äraandmises süüdistas ja nüüd on ta selle wõitluse metoodi oma praeguste naabrite kohta enesele omandanud.

Harilikult ei polemiseerita ajakirjanduses G. L. taoliste ajakirjanikkudega. Et tee seda ka meie.

Kodumaalt.

Sõjalaenu Waikna wallale

on määratud 34 tuhat. Seni on laenu juba peale 37 tuhande sisse tulnud. Riiete ja pesu andmine sõjawäe tarwis ei taha hästi edeneda, sest rahwa usaldus puudub, kardetakse, et wahetalitused kraami kõrwale lasewad libiseda. —Ats.—

Räimepüük Eesti rannal.

Selis walmistawad mehed kibedasti kewadise räimepüügi wastu. Enne sõda ja sõja ajal püüdis siin üks paat. 1917. a. tõusid räime hinnad ja 1918. a. liikusid merel juba kaks paati. Eeltulewal kewadel wõib kindlasti loota, et seltlastel juba neli purjekat merel. Ehk alanewad hinnadki selle tõttu, loodab rahwas. —s—

Wiljawõtmine Järwamaal.

Järwamaal töötawad toitlusministeeriumi wolinikud wiimasel ajal hoolega talupoegade käest wilja rekwireerimise kallal. Enamlaste sissetungimine detsembrikuul takistas talupoegi õigel ajal iga külwitiinu pealt nõutawa 3 puuda wilja andmises ja tekitas seisaku. Nüüd rändawad wolinikud külasid mööda, kutsuwad küla maapidajaid ühistele koosolekutele, seletawad neile nende kohustetäitmise tähtsust, korjawad kohaliste toitlusosude kohta teateid ja määrawad wilja wiimise tähtajad. Talupojad tulewad enamalt jaolt lahkesti wastu ja määratud päewadel liiguwad wiljakoormad kogumise kohtadesse, kus Järwamaa toitlus-osakonna korraldusel wili wasta wõetakse.

Küla maapidajate koosolekutel selgub, et maarahwal mitmed põllu- ja majapidamises tarwilikud ained, nagu sool, raud, silgud, ristikheinaseemned jne. puuduwad ja awaldatakse soowi, et walitsus neid aineid wilja hinnale wastawa hinnaga muretseks. Niisama selgub, et wiljatagawarad igatahes piiratud on. Enamlased ei ole jõudnud kuigi palju wilja wälja wiia, kuid kahju on nad mitmel pool siiski palju teinud, hobusid wõtnud, koha peal toiduaineid tarwitanud j. m.

Mõisates on suuremaid rüüstamisi toime pandud ja mõnelt poolt ka suuremal hulgal wilja, nimelt kaeru, ära wiidud. Toamööbel, raamatukogud, pildid on purustatud, ruumid roojastatud ja paljud asjad ära wiidud. Kõneldakse, et mõnel pool enamlased wiina ja õlle eest kohalikkudele elanikudele mõisa aidast wilja jaganud ja muid asju annud, olla ka seda ette tulnud, et enamlased wäewõimuga sundinud üht ja teist asja ära wiima. —na.

Ajalehtede üksikute numbrite müük Wiljandis

läheb 1. weebruarist artelli kätte. Awalikul enampakkumisel linnawalitsuse poolt wõttis selle trükikojaomanik E. Hunt oma korraldada. Tohib loota, et lehemüügis nüüd parem kord tuleb ega lehenumbrist kõrgemat hinda ei nõuta kui peale on trükitud, nagu see sen sündis, kus Tallinna lehtede numbrist 40—50 kop. nõuti. ×

Üks nädal Wiljandimaa talus.

Lesk perenaine, kellel mõlemad pojad tegewasse wäkke wõetud ja kogu talus ainustki meestehinge pole, kirjutab:

Ilmaelanikud ei wõi aimatagi, missuguste raskustega meil siin wõidelda on, muidu ei oleks nad talupidajate peale mitte nõnda pahased. Meie peame end nõndawõrd pingutama, nagu poleks meil enda huwisid olemasgi, waid seisame aina riigi ja teiste inimeste teenistuses.

Ööd kui päewad käiwad ringkirjad ja käsud. Wiljatagawara waatajad tulewad öösel ja arwawad nõnda palju, kui ise heaks wõtawad. Ei ole mahti kõike seletada. Olgu näituseks toodud üksainus, wiimane nädal.

Esmaspäewal tuli ringkiri: kesknädala hommikul kell 7 olgu magasiaida juures kiriku kümnese wili, mis nüüd walitsusele on määratud. Wilja nõutakse igat liiki. Peale selle wiidagu weel wallamaesta; 4½ rbl. nael., kokku 400 rubla eest. kaks paari willaseid jalanartsusid, nael willast lõnga, ½ naela niiti, nael seepi, noad, kahwlid ja lusikad.

Tuleb jällegi ringkiri: reedel kell 9 olgu wiidud linna tapatalli 86 naela sealiha. Õnneks saime naabritalust seda osta; 4½ rbl. nael., kokku 400 rubla eest. Tütar läks hommikul liha tapatalli wiima, sealt aga juhatatud Wernde juurde, kust omakorda edasi waksali juhatatud. Raha liha eest kätte ei maksetud. Waksalist wõeti kõik talurahwa hobused küüti.

Nüüd wõetakse iga päew kõik hobused, kes linnas käiwad, olgu naine wõi mees, kust aga kätte saadakse, aetakse tuwi peale kokku, kus soldatid peale pannakse ja küüti saadetakse, teadmata, kui kaugele.

Reedel kirjutati kõik hobused üles ja anti jäile käsk: kõik hobused saadetagu pühapäewaks linna põllusseltsi õuele, iga ühel puud kaeru ja kaks puuda heinu kaasas. Kui ei saada, tuleb kange karistus.

Need read on toodud mitte nurisemise awaldusena, sest seisukorra tõsidusest ja selle ülesannetest on meil õiglane äratundmine, waid et näidata linnaelanikkele — ka wäikemaapidajate osa Eesti rahwariigi aluste kindlustamises pole tähtsuseta. —dl.—

Rakweres sakslased tagasi.

Toisipäewal oli Rakwere linnawolikogu koosolek, kus tähtsama päewakorra-osana linna-ameti liikmete walimise küsimus ette tuli. Et 1917. aastal Wene ajutise walitsuse uuendatud linnawalimisseaduse alusel linnapeaks walitud M. Kutti läinud aasta kewadel end okkupatsiooni wõimude poolt linna teiseks bürgermeistriks lasknud walida, sügisepoolikul aga mingisuguse salakepitsuse tõttu Saksa sõjawäekohtu poolt Saksamaale wangi saadeti, walis linnawolikogu sakslaste lahkumisel asetäitjaks linnapeaks K. Jakobsoni.

Teisipäewasel koosolekul tuli seega linna-ameti liikmete lõpulik walimine, kusjuures ühelt poolt leiti, et Kutti seaduslik linnapea on ja kohe kohustetäitmisele peab asuma, kuna teiselt poolt aga tähendati, et Kutti okkupatsioonwõimudelt ametikoha wastuwõtmisega linnapea kohalt lahkus ning seega praegu linna-ameti liige olla ei wõi, ja K. Jakobson linnapeaks tuleb tunnistada. Rahwaerakonda kuuluwate wolikoguliikmete ettepanekul otsustas wolikogu aga 14 häälega 9 wastu linnapea walimisi ette wõtta. Linnawolinik Palgi leidis, et Kutti kui erapooletu asjaajaja ja isik, kes linnale igapidi oma tegewusega kasulik olnud, tagasi tuleb walida. Sedasama kinnitas oma poolt oma heategude kohta ka Kutti.

Teiselt poolt tähendas tööerakonna esitaja Jühkam, et Kutti minewal kewadel Ajutise Walitsuse käsust hoolimata enese bürgermeistriks laskis nimetada, oma tegewusega kodumaa wabanemise püüetele igapidi wastu töötas ning wäga nõus oli, kui Rakweregi linna esitaja Tallinna Riia halekunlsa „Landtagi" esitajaid walima läks, kui seaduslik linnarahwa soowide awaldaja. Sarnase isiku walimine oleks praegu ainult pilkeks meie kodumaa wõitlemise ajal. Rahwaerakonna esitajad, kes seekord wolikogus kõik oma jõud kokku olid kogunud, kuna teistel rühmadel ainult üksikud wolinikud ajapuudusel koos olid, suutsid ja oskasid Kutti siiski linnapeaks walida.

Tööerakonna rühm awaldas sarnase teguwiisi wastu protesti ühes teadaandega, et ta kõik oma esitajad linnawalitsuse täidesaatwatest asutustest ära kutsub ja linnawalitsuse wastu, kelle eesotsas mees, kes maa ja rahwa tahtmise wõltsija olnud, wastasrinda asub.

Tööerakonna poolt ettekantud protest käis sisuliselt järgmiselt:

„Rakwere linnawolikogu tööerakonna rühm ei saa tähendamata jätta, et läinud aasta kewadel, kus Saksa okkupatsioon kogu Eestimaa wabanemise püüdeid purustada püüdis, ta seks meie kodumaa tegelaste poliitilist nõrkust tarwitada katsus, et see läbi meie rahwa tahtmist wõltsida, meie tegelasi oma ametnikkudeks kutsus.

Meie Ajutine Walitsus oli sunnitud kategooriliselt nõudma, et meie tegelased milgi tingimisel kodumaad müüma ei läheks ja sakslaste kilbina meie rahwa tahtmise pilkajana okkupatsiooni abilistena teenistusesse ei astuks.

Ajutine Walitsus oli sunnitud tähendama selle hädaohu peale, mis meid rahwusmahelikult ähwardaks, kui meie oma tegelased rahwa esitajana, milleks neid okkupatsioonwõimud tunnistasid, sakslaste soowi järgi meie maa ja rahwa saatust otsustama asuwad ja maailmale seega näitwad, et meie heameelega Preisi surwe kaenla tõtata ihkame.

Kui nüüd linnawolikogu neid kodumaa saatuse kukutajaid uuesti wabanenud maa ja rahwa elu juhtima tahab panna, mööda minnes maa meeleolust ja awalikust arwamisest, siis nüüd linnawolikogu inimesi, kes püssitiku abil meie seadusliku Ajutise Walitsuse kaialiasamiseks oma äraandliku tegewusega kaasa aitasid, tema ülitähtsat nõudmist, milles maa ja rahwa saatus oleneb, täitmata jättes, kui linnawolikogu linna ellu juhtijaks tahab seada inimest, kes tahelja kuu jooksul wägiwalla toetajaks olnud ja kelle teguwiisi tagasihoidmiseks meie linnawolikogu liikmed wangimajas on pidanud waewlema, — siis ei jää Eesti tööerakonna rühmal muud üle, kui meie demokraatliku ja seadusliku korra eitaja astumisel meie maa ja rahwa ühe osa ellu juhtiwale kohale Rakwere linnaametis, oma esitajaid kõigist linnawalitsuse täidesaatwatest asutustest ära kutsuda ning linnawalitsuse tegewuse wastu, keda juhtima meie maa ja rahwa wabaduse eitaja, wastasrinda asuma."

Et tööerakondlane Kalbus linnawolikogu juhataja kohused kohe peale protesti maha pani, walis parempoolne rühm ajutiseks juhatajaks G. Palgi. Hulga komisjonide walimiseks ei leitud rahwaerakondlaste poolt aga kuidagi peale mõne üksiku kohaseid isikuid, mispärast uus juhataja peale asjatute katsete sunnitud oli koosolekut lõpetama. A. A.

Kuidas sihilikka laimujutte laiali laotatakse.

„Päewaleht" nr. 18 toob kellegi rahwawäelase J. W. toimetusele saadetud kirja sisu, kus haritlastele ette heidetakse, et need sõjateenistusest kõrwale hoida. Näituseks selleks tuuakse Paidest. Paides olla noor kohalik õpetaja R. tütarlaste gümnaasiumi direktoriks hakanud, agr. J. reaalkooli kooliõpetajaks, endine rahwakooliõpetaja S. Järwamaa koolinõunikuks. Nüüd olla need isikud ametlikult wäeteenistusest wabastatud, kuna ükski neist koolidest senini ei töötawat.

Ülemaltoodud teated on otsast lõpuni waled, millede, kui sihiliku laimu peale waadata tuleb. R. ei ole mitte tütarlaste gümnaasiumi direktoriks „hakkanud", et sõjawäeteenistust kõrwale paigelda. Nimetatud kohale kutsuti R. juba 1917 aastal, kus Wene gümnaasiumi asemele, kes ära ewakueeriti, Eesti gümnaasium awati. Selles ametis on R. ka kuni senajani olnud. Nii siis ei wõi sellest juttugi olla, nagu oleks R. sõjawäeteenistusest kõrwalepuiklemise mõttes tütarlaste gümnaasiumi direktoriks „hakkanud". Niisama on ka agr. J. samast ajast saadik reaalkooli kooliõpetajaks, pealegi ei ole tema kooliõpetaja ametis olles kunagi ajapikendust sellel alal saanud ega tahtnudki. Mis koolinõunik S-sse puutub, siis ei ole ta, kui koolinõunik, ajapikendust saanud ega tahtnudki, ka ei ole ta üleüldse kusagil kooliõpetajana ametis.

Mis sellesse puutub, et koolid senini ei töötawat, siis olgu tähendatud, et need juba 15. jaanuarist saadik täiel jõul töötawad.

Üleüldse tuleb „Päewalehest" seda imeks panna, et ta niisugust täiesti põhjendamata süüdistust lugejate ette toonab, ilma et ta järele kaaluks, kui palju see põhjendatud on. —er.

Kaubandus ja tööstus.

Telliskiwi tööstusega tuleb peale hakata?

On tööstusala olemas, mida wõrdlemisi kergesti käima panna wõiks, mis wäljast sissewedawat materjaali ei tarwita. See on meie sawitööstus — telliskiwide walmistamine. Baltika telliskiwi-tehas läks, kui ma ei eksi, Saksa okkupatsiooni wõimudelt Eesti Ajutise Walitsuse kätte. Riik ehk linnawalitsus peaks selle ettewõtte käima panema, seda enam, et nimetatud tööstust mõne teise üleriiklise ehk ülelinnalise kawatsusega ühendada wõiks. Ehitusmaterjaal on kallis, peab katsuma seda odawamaks ja kättesaadawamaks teha. Et tarwitse sugugi ainult ehituskiwa teha, ka põllutorud on küllalt otsitawad. An.

Tallinna teated.

Uue linna laenu kawatsus.

—t.— Küsimuse harutamisel, kuidas Tallinna linna kulude ja tulude eelarwet kindlasse tasakaalu seada ning wähemaid linna tähtajalisi laenusid kustutada, mis mitmesugustes kohalikkudes asutustes tehtud, otsustas linna rahaasjade-kommisjon linnawalitsusele ülesandeks teha, selleks kõige lähemal ajal linnale uut wähemat laenu nõutada.

Uue uulitsa kawatsus.

Tallinna linn sai oma warandustele walitsuse poolt hiljuti tähtsa rikastuse, nim. priihospidali ühes suure krundiga, mis seni kroonu omandus oli. Hospidali platsist lõikab aga Surnuaia uul. ühe täisehitamata osa ära ja takistab seega platsi otstarbekohast ärakasutamist. Nüüd on linnawalitsusel nõu Surnuaia uulitsat jäädawalt kinni panna ja priihospidali otsast Erne uul. kaudu uut uulitsat Wene surnuaia juure wälja wiia, selleks Erne uul. otsast wõõrandamise teel tarwilist maatükki juurde nõutades. —t.—

Era kohakuulamise-kontorite kinnipanemiseks Tallinnas

pööras linna töökaitse-osakond neil päewil linnaameti poole ettepanekuga. Linnawalitsus leidis, et linna tööbörse alles sedawõrd lühikest aega on töötanud, et weel otsustada ei wõi, kas ta oma ülesannetega küllalt hästi toime saab, ning otsustas sellepärast töökaitse-osakonna otsust esialgselt mitte kinnitada; ühtlasi juhtis linnawalitsust selle otsuse tegemiseks arwamine, et kui linna tööbörse tegewus ajanõuetele wastab, siis ta aegamööda ise eraettewõtted ära häwitab. Töökaitse-osakonnale tehti aga ülesandeks era kohakuulamise-kontorite tegewuse üle kindlaid teateid muretseda, millede järele otsustada wõiks, kas nende tegewus kahjulik on ehk mitte. —t.—

Tapamajasse toodawate loomadega wahelkauplemise ärahoidmise

küsimuse harutuselewõtmiseks tegi linnawalitsus linna tapamaja kommisjonile neil päewil ettepaneku. —t.—

Auto kurjategijate tagaajamiseks.

—t.— Et Tallinna militsia ametnikkudel waja on kuritegude puhul, millede arw wiimasel ajal sõja tõttu wäga suureks kaswanud, kurjategijate jälgedele saamiseks kiirelt kuritöö koha peale sõita ning sõitusid nende kinnipidamiseks ette wõtta, on linnawalitsus otsustanud ülemaltähendatud otstarbeks sõjaministeeriumilt ühte autot tarwitamiseks paluda. Peale selle minewat auto praegusel ajal linnawalitsusele tarwis ka muude rutuliste asjaõienduste-sõitude tarwis.

Kuidas tuleõnnetusi Tallinnas wähendada?

Wiimaste aastate jooksul on meie linnas nii mitmedki suuremad tuleõnnetused olnud. Minewal aastal, näituseks, oli 81 tulekahjust 18 suurt, mis Tallinna kohta kaunis suur arw.

Kerge on mitmesugusid projekta kokku seada, wõimata on neid aga teostada kui see suuri kulusid nõuab, ja küsitaw on, kas praegune aeg üleüldse seda lubab, näituseks uut signalisatsiooni, weewärki ehk aparaata suure muretseda. Sellepärast siis püüan ainult seda ette tuua, mida wõimalik oleks kohe teostada.

Praegu on tulekahju ajal järgmine kord: kui tule lahtipääsemist pritsimajasse teatatakse, kas suusõnaliselt ehk telefoni teel, antakse üle linna signaali elektrikellade läbi. Kellad on tuletõrjujatel korterites (umbes 170 kella) ja tähtsamate uulitsate nurkadel. Selle peale saadetakse kohe üks käsiprits ja ronijatewanker neljamehelise komandoga wälja, kes pärale jõudes kohe töötada wõiwad. Teised aparaadid jõuawad esialgul pritsimajasse. Nad ei saa wälja sõita, sest puuduwad sellekohane komando ja spetsialistid, kes aurupritsidega töötada wõiwad. Kus on siis need spetsialistid? Neid meil praeguse korralduse juures käepärast ei ole, nad wõiwad ilmuda alles minuti 15—20 pärast, öösiti weel hiljem, kui kell neid kodust wälja kutsub. Kui nad siis tulekahju kohale jõuawad, on mehed hiljaks jäänud ja raske on tulele piiri panna, mis muidugi nende süü ei ole.

Peale selle hiljaksjäämise on meil talwel weel teisi takistusi, nii näituseks on alatasa weekraanide-katted kinni jäätanud, auto ilma ratta-kettideta jne.

Panen omalt poolt ette järgmise korralduse:

1. Linnal peab tingimata oma tuletõrjujate komando olema, mis pritsimajasse on paigutatud ja alatasa wahikorral, kahewahetusline, seisab koos umbes 20 tuletõrjujast, ja nimelt: 2 masinisti, 2 abi, autojuht abiga, 2 weeandjat, 4 ronijat ja 8 weetorujuhtijat.

Kui need kõik wäljawalitud asjatundjad on, siis wõiwad korraga järgmised aparaadid wälja sõita ja silmapilk töötama hakata: a) prits nr. 1 ühe weeandjaga ja 4 pumpajaga, b) ronijatewanker (ehk suur redel) 2 ronijaga, c) aurupump masinisti ja abiga, d) autoprits autojuhiga.

Sarnased kommandod on mujal ammugi töötamas, näit. Soomes, kus mitmes linnas isegi 60—80-meheline komando palga peal. Ka mitmes Tallinna wabrikus on nad juba sisse seatud, kuid meil Eesti pealinnas mitte.

2. Et signaali sisseseade uuendamine palju raha nõuab ja wõib olla praegusel olukorral uut sisseseadet üleüldse wõimata on teostada, sellepärast paneksin ette järgmise korralduse telefonidele: Iga maja wärawa peal, kus telefon sees, peaks silt wäljas olema, kus oleks tähendatud, et telefon tulekahju puhul waba on ja seal ning seal asub (mitmendal korral, korteri nr.) See on sellepärast tähtis, et telefone praegu hirmus wähe (umbes 400 linna kohta) ja neidki ei teata, kus nad paiknewad. Teiseks ei wõi inimene pritsimajasse joosta, mis kaunis sagedasti juhtub; näituseks wiimasel suuremal tulekahjul, Lilienthali wabrikus, kus inimene jooksis S. Ameerika uul. pritsimajasse (üle 1½ wersta), kusjuures muidugi palju aega raisku läks.

3. Meeldetuletus majaperemeestele: weega on Tallinnas täbar lugu. Weetorud, mis maa sees, on liiga peenikesed, nii et nad tulekahju ajal ei jõua tarwilisel mõõdul wett anda. Weewärki ümber ehitada on nüüd wõimata. Kui aga needki, mis olemas, korras oleks, siis poleks tah wiga. Kuid, mis meie näeme, korralagedus on suur. Weekraanid ei ole meil maapinnal, waid selle jaoks tehtud kaewudes, mis kaetud on malmist tekliga. Talwel tuiskawad nad lumega täis, kui keegi nende järele ei walwa. Kraanid külmetawad kinni ja kui tuli lahti, siis on neid raske lume alt üles leida ja lahti kangutada. Sellepärast panen ette, iga majaperemees, kelle krundil peal niisugune kraan on, peab seda alatasa korras hoidma, sest et ta tema enese warandust kõige pealt ja kõige rohkem kaitseb.

Loodan, et need soowid mitte ainult paberi peale ei jää, waid nii ruttu kui wõimalik teostatud saaksid, et Tallinn ühest suuremast hädast päästetud oleks.

Nõuandja.

Teater ja muusika.

„Estoonia" teater.

Tänaseks rahwaetenduseks tuleb Bernard Shaw' komöödia „Kuradi õpipoiss" mängule.

Posti-ametnikud, raudteelased, wallakirjutajad, kooliõpetajad ja muud seltskonnategelased maal

Teilt ootame kaastööd „Waba Maa" alalilaotamiseks. Koguge ja saatke adressiid, kellest lehe lugejaid loota, ning ärge unustage „Waba Maad" wäikekele sõnumetega warustamast. — Terwitades

Kirj.-Üh. „Waba Maa"!

Homme, laupäewal, korratakse operetti „Rahtyiir". Teatribüroo.

Schapiro kontserdi

puhul laupäewal 1. weebr. „Estoonia" kontsertsaalis.

„Dorpater Zeitung" kirjutab läinud aasta 243. numbris järgmiselt Schapiro kontserdi kohta:

„Senini siin weel mitte tuntud kunstnik Peterburi wiiuliwirtuoos ja Leopold Aueri õpilane esines „Wanemuise" saalis ja näitas ennast kui kõige parema kwalifitseeritud meister oma mänguriistal. Juba tema eeskawa walik, mis Beethoweniga algas, selle C-moll-sonatega wiiulile ja klawerile, andis tunnistust, et meil siin tõsiste sihtide poole püüdja kunstnikuga tegemist on ja mitte wirtuoosiga, kes kwalaid oma mänguga ainult imestada ja pimestada tahab. Sellesarnast püüet awaldas herra Schapiro ka Komuse E-moll-kontserdi ettekandega. Selle helitööde hiigla raskuste wõitmisega oli ettekandjal rikkalikult wõimalust antud oma suurt tehnikat näidata. Selle juures ei puudu kunstnikul kusagil tundmusesoojus. Tema mängutoon on peenetundlik, küll mitte just suur, kuid wõidab ja mõjub oma pehmusega ja paendumusega."

Kaastegelasena astub üles tuntud pianist neiu Irene Schnering, prof. Borowka õpilane.

Suurem osa kontserdi sissetulekust läheb „Ühistöö" heaks. Kontseribüroo.

Õnnetused ja kuritööd.

Suurem murdwargus Audrus.

Sarwi külas, Wimma talus wiisid wargad kambri kõrwalt toidukambrist kasti seest 5000 marga ümber sularaha ja kuld ning hõbe asju umbes 3000 m. wäärtuses ära. Peale selle on weel ära wiidud wõid, liha, riideid j. m. Omaniku J. Käsperi kahju ligi 10.000 marka. j.

Sala õllewalmistamise eest

on Audru Wanaküla, Käda taluperemeest Peeter Koset Pärnu garnisoniülema poolt 2000 margaga trahwitud. Talus oli jõulu ajal õllejoomise tagajärjel kakelus, kusjuures keegi noormees raaga kardetawalt haawata sai, nii et teda Pärnu haigemajasse wiidi. Haawaja olnud Kose poeg, kes wäejooksikuna isa juures wiibis. j.

Heinawargad Audrus kinni wõetud.

23. jaan. õhtul wõtsid Audru mõisa sulased heinawargad, kes kahe koorma heintega kinni, mida nad parajasti mõisa heinamaalt olid warastanud ja Pärnu tahtsid wiia. Wargad, kaks meest, toimetati öösiks wallamajasse puuri, kust nad teisel päewal Pärnu saadeti. j.

Salawiinawabrik Kapus kätte saadud.

25. skp. toodi Woldemar Olm Puhmu külast, Kapu wallast, Paide kinni, kelle juurest wiinaajamise riistad, puhastatud ja puhastamata wiina kätte on saadud. W. O. elas isa juures. Peab tähendama, et isa, Peeter, Eesti riigile senini wilja ei ole toonud, sellekohaseid nõudmisi täitmata jättes. Nüüd tahetakse ka isa wastutusele wõtta. -er.

Wenemaalt.

Enamlastewastane wõitlus Lõuna-Wenemaal.

Reuteri Lõuna-Wenemaal olew kirjasaatja telegraferib 18. skp. Odessast, et admiraal Koltschak ja kindral Denikin üksteisega ühendusse on pääsenud ja põhjas ning lõunas enamlaste wastu wõitlewate sõjawägede tegewus siit peale ühtlaselt sünnib. Denikin tegi tingimiseks, et eestkätt mingisugust otsust ei tehtaks Wenemaa tulewase walitsemisewiisi kohta. Ta soowib ühtlasi omawalitsuse põhjusmõtte laialdast tunnistamist. Sasonow, tsaariaegne Wene wälisminister, on Siberi walitsuse, Krimmi wabatahtliku sõjawäe ja Doni ning Kubani kasakate walitsuse poolt antud wolikirjadega teel Pariisi. AB.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Daniel Defol. **Robinson Crusoe.** Tõlkinud M. Kirschbaum. Kirjastusühisus „Rahwaülikool", Tallinnas. 190 lehekülge. Hind 4 m. 50 p.

„Noor-Eesti" kirjastusel Tartus on ilmunud ja meile saadetud:

A. Saaberk, Prantsuse antoloogia. Walik nowellisid XIX. aastasaja teiselt poolelt. Tartus, 1918. 161 lhk. Hind 5 marka.

A. Teppan, Karjanurmisel. Nalt ühes waatuses. Tartus, 1918. 51 lhk. Hind 2.50 p.

J. Barbarus, Fata-morgana. Luuletused. Tartus, 1918. 70 lhk. Hind 5 marka.

Aino Kallas, Seitse nowelli. Tõlkinud Martin Puru. Tartus, 1918. 85 lhk. Hind 4 marka.

O. Luts, Suwi I. Pildikesed noorpõlwest. („Kewade" järg). Tartus, 1918. 224 lhk. Hind 10 marka.

Punakaart Jõgewal.

Jõgewa langes „punakaartlaste" wõimu alla 23. detsembri õhtul ja oli kuni 7. jaanuari hommiku kella 8. nende wõimu all. Mis „punased" selle aja jooksul kõik ära tegid, oli midagi hirmsat, aga et nad kiireste lahkusid, jäid õnneks kõigehirmsamad teod tegemata. Juba esimesel Jõgewa alewikus wiibimise päewal algas alewis punaste poolt röövimine. Kõige pealt wõeti kõik majad röövimise alla, kust elanikud kas osalt ehk kõik olid ära põgenenud. Kus perekonnapead kodu ei olnud, wõeti maja mahajäetuks.

Sarnastesse majadesse tungiti sisse, lõhuti kõik kummutid ja kapid lahti, otsiti kõik kohad hoolega läbi, peaasi et raha leida. Majadest wiidi kõik kõlbulik riidekraam ja kallimad asjad ära, mis aga ei kõlbanud ära wiia, lõhuti puruks ja pilluti põrandale segamini. Araksõhutud ja riisutud said alewis kaupmees Leithbergi, postijaamapidaja Wiikbergi, Dr. Dretbladti, majaomanikkude Ilwese, Luha, Kahala ja mitmed teised korterid. Esimesed kolm hindawad oma kahju igaüks mitmekümne tuhande marga peale. Ka raud rahakappidele ei antud armu. Ka taludes käisid punased röövlid raha otsimas, olgugi et seal peremehed kodus olid.

Juba esimesel punaste Jõgewal wiibimise päewal oli punaste komandandi poolt alewikus kuulutus üles lööduд, kus kästi kohalist punaste komiteesid oma tegewust algada ja ametiasutusi üle wõtta. Et kuue päewa jooksul selleks keegi sõrmegi ei liigutanud, andis komandant 30. detsembril kohalisele wallawalitsusele käsu, 31. detsembriks kõik alewiku, walla ja mõisate töölist, sugu peale waatamata, 18. aastast algades alewiku seltsimajasse kokku käsutada komitee walimiseks. Käsk sai täidetud ja kokku oli tulnud umbes 500 inimest.

Koosoleku awas kohaline punaste komandant, wenelane, kes koosolekut juhatama mõtles hakata. Rahwa hulgast nõuti koosoleku juhataja walimist, mis ka sündis. Muidugi pidas koosoleku awaja rahwale pika „hiilgawa" kõne, mis J. T. (minu) poolt sai rahwale mõne sõnaga ümber tõlgitud. Komitee liikmete kandidaatide ülesseadmiseks sai 10-minutiline waheaeg tehtud. Peab tähendama, et kõik endised komitee liikmed waremaks arwasid walimistest kõrwale hoida. Koosolejad otsustasid salajasel nõupidamisel nii wähe kui wõimalik punaseid komiteesse walida.

Algas kandidaatide ülesseadmine. Anti neli nimekirja sisse, walla talupidajate, alewiku majaomanikkude, walla maatameeste ja alewiku käsitööliste poolt. Walimine sündis awalikul hääletamisel. Sai walitud 21 nõukogu liiget.

Peale walimiste andis komandant walitutele käsu teisel päewal tema juurde kokku tulla oma hulgast täidesaatwa komitee liikmeid walima. See koosolek oli waksali ruumides, kus täidesaatew komitee waliti, kes järgmisel päewal wallawalitsuse asjaajamise wormilikult üle wõttis ja alewikus töösse asus.

Waewalt wiis päewa sai täidesaatew komitee töötada, kus komandant igapäew temale juhatust käis andmas, ja siis olid tema elupäewad loetud. 6. jaanuaril sai täidesaatew komitee komandandilt kirja, milles seletati, tema olla otsusele jõudnud, et täidesaatwa komitee liikmed suuremalt osalt burshuide hulgast walitud on, täidesaatwa komitee esimees koguni kohaomanik olla, ja nõuti 7. jaanuariks kõik elanikud uuesti kokku käsutada ja uue komitee liikmete walimine ette wõtta. Käsk sai täidetud ja inimesed kokku käsutatud, aga koosolekule ei ilmunud kahtekümmet inimestki; walimisi ei saanud ette wõtta.

Et tea millega asi sellepoolest oleks lõppenud, kui punased kauem oleks Jõgewal wiibinud. 7. jaanuari õhtul ilmus punaste komandant täidesaatwasse komiteesse ja ütles, et nende asi on halwaste läinud ja nemad Jõgewalt lahkuwad.

Mahalaskmist punaste poolt ei tulnud rohkem ette, kui et üks „walgekaartlane", keda nad Sadoküla mõisast olid kätte saanud, lasti Jõgewal maha. Küll tuli aga kinniwõtmisi ette, mis ehk surmaga oleks lõppenud kui punased kauem oleks wiibinud. Kõige esimesena wõeti kinni kohaomanik J. Trunsmann. Sel ajal, kui walitud nõukogu oma hulgast täidesaatwa komitee liikmete walimiseks oli kokku tulnud, olid kaks kohalist punast, kes punaste wäkke astunud, komandandile kaebanud, et J. T. olla walgekaartlasena punaste peale laskнud, kui need sõjakäigu Jõgewa alewiku peale ette wõtsid. J. T. wiidi komandandi kantseleisse ja esitati kaebajatele ja kui need oma kaebtust awalikult kinnitanud olid, wõttis komandant rewolwri taskust wälja, hoidis selle J. T. laskmiseks walmis ja ähwardas J. T. silmapilk maha lasta, kui see üles ei annaks, kes weel walges kaardis kohalistest elanikkudest olid. Siis wõttis ta tüki paberit, lükkas selle laua peale J. T. ette, sõnades: „Annan Teile kolm minutit aega selleks, et ülesse kirjutaksite, kes olid kohalistest elanikkudest weel walges kaardis meie peale laskmas, kui seda tõrgute tegemast, lasen kohe maha". Ehk küll J. T. surm iga silmapilk wõis järgneda, ei kaotanud J. T. mõistust. Ta waikis paar minutit, et aega anda komandandi meelejahutamiseks, siis palus ta, et komandant enne mahalaskmist tema seletust kuulda wõtaks. Ta sai selleks luba ja et ta õnneks Wene keelt oskas, oli temal wõimalik komandile seletada, et ta seda enam kui kümne usaldusewäärt tunnistajaga wõib tõeks teha, et pealekaebajad awalikult waletawad, ta olla sell ajal, kui Jõgewa alew punakaartlaste kätte langes, wallamajas toitluskomitees tegewuses olnud, palus selles asjas teises toas koos olewaid walitud nõukogu liikmeid üle kuulata.

Komandant jäi rahulikumaks, pani rewolwri tasku ja läks koosolewate liikmete juurde. J. T. jäi kahe soldati waht alla. Paari tunni pärast lasti J. T. wabaks, sest et terwe nõukogu J. T. süütust oli kinnitanud.

Paar päewa hiljem wõeti alewikust kinni apteeker Wilberg, majaomanikud E. Mägi, P. Rang, M. Past, J. Otter ja O. Kena, keda Tartu Krediitkassa ruumidesse wiidi, kus teatawaste keldris tapmisi toime pandi. Oleks Eesti sõjawäed weel mõne minuti Tartu wõtmisega wiibinud, siis oleks nimetatud wangide üteluse järgi nende kord tulnud tapakeldri minna.

Kinniwõetutele antud süüks, et nemad, kui walgekaartlased Pedja jõe peal olewat raudsilda katsunud ära rikkuda. Nimetatud raudsilla rikkumiseks tehti küll punaste Jõgewal wiibimise ajal katset, wisati wahtide peale pomm, mis ühte wahti raskeste haawas. Sillarikkujad ei olnud aga Jõgewalt kinni wõetud isikud, waid, nagu pärast kuuldus, olla see Puurmanni poolt Eesti sõjawäelane olnud. Jõgewa isikute kinniwõtmine sündis kuuldawaste kohaliste punaste walekaebtuse järele. Olgu juurde lisatud, et punastega ühes lahkusid Jõgewalt ka kaks nõukogu liiget, kooliõpetaja Toming ja J. Suits, kes wist „walgete" warju kartsid. R.

Kiri toimetusele.

Palun „Waba Maa" toimetust järgnewatele ridadele ruumi lubada:

Teie lehes nr. 21 ilmus kirjatükk „Balti parunite salasepitsused kestawad edasi", mille wäidete kohta ma tarwiliku leian olewat järgmist seletada. Tähendan eksiarwamise kõrwalehoidmiseks kõige pealt, et ma küll kodumaal olen sündinud, kuid kauemat aega wäljaspool teda elanud ja sellep. tähendatud kirjatüki kohta täitsa erapooletult wõin otsust teha. Pealegi pole minul Eestimaal mingisugust eraomandust, mis mind sunniks erihuwide kaitseks wälja astuma.

Civis'e kirjatükist wõib järeldada, et kodumaa mõisnikud on omad mõisad ja warandused maha müünud ja ise wäljamaale põgenenud. Selle kohta ütlen, et liikumata waranduste müümine ja selle kreposteerimine praegu Ajutise Walitsuse poolt wälja antud määruste järele seismas on; edasi, loomad ja wili weeti mõisast sõjategewuse piirkonnast walitsuse käsul niisugustesse kohtadesse, kus nad enamlaste kätte ei saaks, kuna hobused suuremalt osalt sõja wajaduste peale ära wõeti. Need süüdistused on selles asjas täitsa põhjendamata.

Mis aga süüdistusse puutub, nagu oleksid kohalikud mõisnikud enamlasi siia kutsunud, siis tuleb tähendada, et praegu 10% Saksa soost elanikkudest wabatahtlikult püssi all on ja ühes Eesti sõjawäega enamlaste wastu wõitlewad.

On arusaadawalt meie juures terwe rida küsimusi, peaasjalikult agraarküsimus, mis tingimata otsustatud peab saama; kuid selle küsimuse otsustamisele tuleb asuda rahulikumal ajal.

On olemas rahwuste wahel terawaid küsimusi ja neid tuleb pealegi juurde; aga pole ka kahtlust, et kõigi sellesarnaste küsimuste otsustamisel kohalik mõisnikuseltsus rahwa laiemate hulkade õiglastele nõuetele wastu tuleb. Tuleb aga ainult silmas pidada, et on uuendused, mis nõuawad järjekindlat ja läbimõeldud läbiwiimist, aga mitte murdmist, mis asjale ainult kahju wõib teha, ja üks sellesarnastest reformidest on agrar-küsimuse otsustamine.

Peaasjalikult kahjatsen ma, et ülewaltähendatud kirjatükk liig kihwtist tooni tarwitades, sisemised kired lõkkele ajab ja raskendab seltskonna tööd ühise kodumaa kasuks enamluse wastu wõidelda.

Tallinnas, 28. jaanuaril 1919.

Aupaklikult A. von Gernet.

Kirjawastused.

R. S. „Olewik" ei ilmu.

J., L-h, H.-K-s. Trükireast 15 penni.

Wastutaw toimetaja A. Weiler.
Wäljaandja Kirjastuse-ühisus „Waba-Maa".

22. jaan. s. a. langes lahinguwäljal wõideldes isamaa parema tulewiku eest meie kallis ametiwend ja kodumaakaitsja kooliõpetaja

Gustaw Jürgenson.

Matmine laupäewal 1. weebruaril kell ½1 l. Jaani kirikus.

Tallinna kooliõpetajate selts.

18. jaan. s. a. 56. eluaastas langes enamlaste ohwriks Rakwere juures minu ainus armas wend

Karl Brauer.

Matmide Kuusalus. Rõhuw kurwastus jäi tema abikaasale, minula ja minu perekonnale.

J. Brauer.

22. jaanuaril langes lahingus meie unustamata kallis poeg ja wend

Gustaw Jürgenson.

Matmine 1. weebruaril kell ½1 Jaani kirikus ja sealt Rahumäele.

Sügawasti kurwastatud wanemad, õed ja wennad.

„Estonia" teater.
Reedel, 31. jaanuaril 1919. a.
„Kuradi õpipoiss"
Bernhard Shaw ajalooline komödia 3 waat. 6 pildis.
Algus kell 7 õhtul.

Kontsertsaal „Estonia".
Reedel. 31. jaanuaril 1919.
Estonia sinfonia-orkestri
9. Sinfonia kontsert.
Juhatab R. Kull.
Solist: hra. **Eddy Bullerjan** (wiiul). Eeskawas: Haydn'i sinfonia nr. 4, D-dur; Beethoweni'i wiiulikontsert ja Liszt'i „Hunnide lahing".
Algus kell 7 õhtul.
Pääsetähed: 3, 4 marka. Rahwawäelised ja kooliõpilased 1 mark.

Soowiksin wõtta
Eestik. tunda
leitnant E. Nüggänen Etapi komandant. Adr. Hotel „Peterburg".

Eesti draamateater
Laupäewal, 1. weebruaril 1919. a.
„Roosa-dominod"
Delacour'i Hennequin'i naljamäng 3 waatuses.
Algus kell 7 õhtul.
Pühapäewal, 2. weebruaril 1919.
Mu Leopold.
Adolf L'Arronge rahwatükk 6 pildis laulu ja muusikaga.
Algus kell ½3 p. l.
Pilet on öölubaks kuni kella 11 õ. Teatrikassa awatud iga päew kella 11—1 hom. ja 5—7 õhtu. Juhatus.

Kes wõib
Õpetust anda
Saksa ja Prantsuse k. Teat. s. l. t. ühes hariduse suurusega H. T. all.

Joonistus ja maalimine lastele
Harimanni kunstikoolis. Algus 10. weebruaril. Wastuwõtmine igapäew Gonsiori uul. 29, krt. 5.

Keskkooli haridusega neiu
annab tundisid
keskkooli õpeainetes. Pakk. s. l. t. sõna „Wiru" all ära anda.

Klaweri tunda
(algajatele) antakse odawalt. Kirjalikult Kauba uul. nr. 40, krt. 4.

Dr. M. Poljak
Wiru uul. nr. 8.
Naha-ja suguhaiguste eriarst
Kõnet. 10—1 e. l. ja 5—8 p. l.
Naister. 4—5 p. l.
Pühap. kella 12—1.

Dr. M. Klompus
Harju uul. nr. 45, krt. 7.
Sugu- ja nahahaigused.
Siifil. (606-914).
Kõnet. 11—1 e. l. ja 5—8 p. l.

Dr. E. Kaplan
Wiru uul. nr. 18.
Naha, sugu- ja kopsuhaiguste eriarst. Siifilis 606—914.
Wastuwõtmine kella 10—1 ja 5—8.
Pühap. kella 11—1.

Noor neiu
soowib teenistust kas kirjutajanaks ehk mingisugust muud. Teat. kirj. Pikale uul. nr. 64, krt. 1. E. B.

Noor neiu
soowib kontori tööd räägib kohalika keeli. Teat. kirj. Kauba uul. 40, k. 4.

Teadaanne.

Kohalikke elunõudeid silmas pidades panen ette kõigile krediit, laenu- ja teistele rahaasutustele neis kohtades, mis enamlaste röövsalkadest wabastatud, wiibimata oma endistesse asukohtadesse tagasi sõita, et senist tegewust uuesti üles wõtta ja jatkata.

Rahaminister: **J. Kukk.**
Asjade walitseja k. t. (allkiri).
Sekretäri k. t. (allkiri.)

Laupäewal, 1. weebruaril s. a. k. 5—8.
„Sport'i" liuwäljal jää-kontsert.
Muusikakoori tuluõhtu
wahetpidamata muusika.
Ilutuled. -- Piletid: 2.20 ja 1.10 p. --

Laupäewal, 1. weebruaril
„Kalewi" uisuteel „Kalewi" malewlaste heaks
suur jää-pidu
muusika, einelaud, lilled, lendaw post, suslanaised, jalaseendajad, ja palju muud.
Pidu algus kell 5 p. l. Lõpp kell 10 õhtul.
Pääsetähed á 3 marka, õpilased 2 m. on eelmüügil tütarlaste kommertskoolis laupäewal kella 9—3 ja enne pidu algust uisutee kassas. Piletid öölubadena kella 11 makswad.

Royal - Vio - Wiru uul. 10.
31. jaan., 1., 2. ja 3. weebruaril ülipõnew Wene draama.
Anna (Ann) A. Werbitskaja kõmmusünnitawa romani järele 4 suures jaos kuulsa naisnäitleja **Janowa** kaastegewusel. Rutake waatama! Ainult meil!

Wiru-Nigula kõrgemasse rahwakooli on tarwis
wilunud koolijuhatajat.
Palk kuni 500 marka kuus, korter, küte ja walgustus. Üles anda kooliõpetajale E. Normannile, adr. Kabala jaama kaudu.

Balti puuwilla wabrik
kutsub üles isikuid,
kes soowiwad enese peale wõtta:
jääkeldri jääga täitmist umbes 10 kub.-s., materjali ladu sisseseadmist (puusepa ja tisleritööd), ühe jao kanalisatsioni ümbertegemine wabriku keldri korral. Lähemaid teateid saab wabriku kontoris igapäew kella 10—12.

Drott nafta paadi-**mootorid**
6 ja 10 hobuse jõulised on saanud ja soowitab
Kaubanduse-üh. W. Schneider & Ko. Tallinnas Wiruwärawa puiest. 19

Ananas- Õuna- Apelsini- Sitroni- Maasika- Waarmarja- Tutti-Frutti- Manzanello- Waldmeister- LIMONAD
Kunstl. mineralwse wabrik
R. SCHEIBE
Tartu m. nr. 14.

Müüa
peaaegu uus kalewiga ületõmmatud must lambanahkne reisukasukas, Hind 600 m. Näha reede, pühapäew ja esmaspäew kella 1—3 S. Batarei uul. 2.

Peenikest raha
(margid) wahetatakse
„Waba Maa" kontoris
Wana Posti uul. nr. 5,
õhtu 6—7.

Head kodused lõunad.
Wäike Pärnu maantee nr. 25, krt. 4.

Müüa
paar meester. kalossa ja wildid Tina uul. nr. 11, krt. 5. Näha 3—5.

Müüa
traska ükfikud jaod, wedrud, assid, panbaasid ja gummid Gregori uul. 21, k. 1.

Juuksetööstus L. Arro.
Narwa m. nr. 12, k. 3.
Müüakse plehtisid ja parukaid.
Plehid 15 margast peale.
Ostetakse wäljakukkunud juukseid
ja maksetakse head hinda.
Narwa m. nr. 12, k. 3.

Rutake weebruarikuu tellimistega,
et lehe saatmises wahet ei tuleks.
„Waba Maa" tellimisi wõtawad kõik postkontorid Eestis wastu.
Talitus.

Kuulus ettekuulutaja Grafolog
Tallinnas, Kaupmehe uul. nr. 6, krt. 8.
— — — — (Teisest eestuksest sissekäik.) — — — —

Õmblusmasinaid parandatakse!
ruttu ja hästi. Masinad, mis tööle kõlbmatad, tehakse ümber. Töö eest on wastutus. On saadawal masinajagusid ja nõelu.
Spetsial õmblusmasinate tööstus **J. Freybach.** Niguliste uul. nr. 11, Tall.

Kiriklikud teated.

Jaani kirik. Pühap. 2. weebr. jutlustab e. l. õp. Hasselblatt ja wõtab laurahwast wastu. Piht pühap. h. k. ½10. Korjandus kiriku kooli heaks.
K. 3 p. l. lastejutlus — õp. Kubu. Laupäew 1. weebr. k. 5 p. l. palwetund laurahwaga — õp. Hanson.

Trükitud Tall. Eesti Kirjastuse-ühisuse trükikojas.